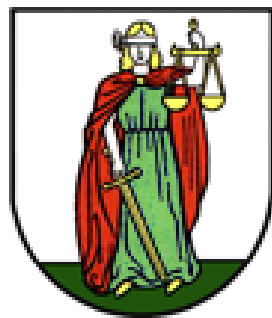

Finanční právo

IUS WIKI

A Okruh A	3
A.1 Finanční politika	3
A.2 Měnová, devizová a rozpočtová politika	5
A.3 Finance, finanční vztahy a finanční činnost	8
A.4 Předmět, systém a prameny finančního práva	9
A.5 Finančněprávní vztahy a jejich charakteristické znaky	10
A.6 Subjekty finančněprávních vztahů	11
A.7 Státní dozor a dohled na úseku finanční činnosti	15
A.8 Finanční kontrola ve veřejné správě a kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu	15
A.9 Rozpočtové právo, jeho ústavní základy a ostatní prameny	15
A.10 Zásady rozpočtového práva	15
A.11 Rozpočtová soustava a obsah veřejných rozpočtů	15
A.12 Příprava, sestavování a schvalování veřejných rozpočtů	15
A.13 Rozpočtové hospodaření, jeho kontrola a uzavření	17
A.14 Fondovní hospodaření	17
A.15 Veřejná podpora	17
A.16 Měnové a devizové právo	17
A.17 Směnitelnost měny a směnárenská činnost	17
A.18 Hotovostní peněžní oběh	17
A.19 Bezhotovostní platební styk	19
A.20 Finanční arbitř	23
A.21 Právní úprava a postavení České národní banky	24
A.22 Činnosti České národní banky	24
A.23 Pojem, druhy a činnosti bank	24
A.24 Bankovní soustava a regulace	24
A.25 Pojišťovny a penzijní společnosti	24
A.26 Finanční trh a... pojem, členění a charakteristika	26
A.27 Subjekty finančního trhu a jejich kategorizace	27
A.28 Instrumenty finančního trhu	27
A.29 Investiční služby a regulované trhy cenných papírů	28
A.30 Investiční společnosti a investiční fondy	28
B Okruh B	28
B.1 Daňová soustava a principy jejího uspořádání	28
B.2 Poplatková soustava a principy jejího uspořádání	29
B.3 Základní a ostatní prvky právní konstrukce daní	30
B.4 Pojem, funkce a druhy daní, poplatků a cla	33
B.5 Subjekty a předmět daně z příjmů fyzických osob	34
B.6 Zdaňování příjmů ze závislé činnosti	35
B.7 Zdaňování příjmů ze samostatné činnosti	35
B.8 Zdaňování příjmů z nájmu a ostatních příjmů	35
B.9 Základ a sazba daně z příjmů fyzických osob	35
B.10 Daň z příjmů právnických osob	35
B.11 Správa daní z příjmů	35
B.12 Daňové odpisy a daň vybíraná srážkou	35
B.13 Daň z pozemků	36
B.14 Daň ze staveb a jednotek	36
B.15 Silniční daň a daň z hazardních her	36
B.16 Daň z nabytí nemovitých věcí	41
B.17 Subjekty a předmět daně z přidané hodnoty	44
B.18 Základ, sazba a správa daně z přidané hodnoty	44
B.19 Spotřební a energetické daně	44
B.20 Státní, místní a ostatní poplatky	44
B.21 Mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění a metody zamezení dvojího zdanění	44
B.22 Subjekt a předmět cla	44
B.23 Základ, sazba a správa cla	44
B.24 Charakteristické rysy, principy a základní zásady správy daní	44
B.25 Správce daně a osoby zúčastněné na správě daní	44
B.26 Daňová kontrola a místní šetření	44
B.27 Právní prostředky ochrany při správě daní	45
B.28 Řízení registrační a řízení o závazném posouzení	45
B.29 Daňové řízení nalézací	47
B.30 Placení a vymáhání daní	50

Otázka A 1. Finanční politika

Veřejná politika

- **Veřejná politika** je souhrn činností vlády přímo nebo nepřímo působících na občany, operující na třech úrovních: politická rozhodnutí, produkty politiky a důsledky politiky.
- **Veřejná moc** realizuje celou řadu veřejných politik, například:
 - Politiku životního prostředí
 - Bezpečnostní politiku (vnější a vnitřní)
 - Mediální politiku
 - Dopravní a telekomunikační politiku
 - Politiku výzkumu, vývoje a inovací
 - **Hospodářskou politiku**
 - Populační politiku
 - Politiku lidských práv a svobod
 - Migrační politiku
 - Politiku zaměstnanosti
 - Politiku bydlení
 - Vzdělávací politiku
 - Politiku péče o zdraví
 - Rodinnou politiku
 - Politiku sociálního zabezpečení
 - Politiku boje s chudobou a sociálním vyloučením
 - atd.
- Z těchto politik je pro finanční právo významná hospodářská politika, což je **cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů státem (veřejnou mocí)**.

Finanční politika jako součást hospodářské politiky

- Hospodářská politika se dále člení na:
 - **Finanční politiku**
 - **Fiskální politiku**
 - Zahraničněobchodní politiku
 - Mzdovou politiku
 - Sociální politiku

Fiskální politika

- Od finanční politiky je nutné odlišovat fiskální politiku. Ta je někdy ztotožňována s rozpočtovou politikou, ale i od ní se odlišuje.
- Fiskální politika **využívá veřejné rozpočty k ovlivňování makroekonomického vývoje**:
 - HDP
 - Inflace
 - Nezaměstnanost
- **Cíl**: Stabilita hospodářství
 - Cíle fiskální a finanční politiky jsou ve vzájemném rozporu, mezi těmito politikami proto dochází k pnutí
 - Těžko lze zároveň usilovat o vyrovnaný rozpočet a zároveň podporovat určitá odvětví tak, aby rostlo HDP, zamezilo se inflaci a klesala nezaměstnanost.

Finanční politika

- Finanční politika je **cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů**
 - To znamená, že finanční politika je cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů finanční činností.
- Teoreticky se finanční politikou zabývá **finanční věda**, což je ekonomická věda.
- Finanční politika je realizována **finančním právem**.
- Finanční politika se člení na:

- Rozpočtovou politiku
- Devizovou politiku
- Měnovou politiku
- Daňovou politiku

Rozpočtová politika

- **Definice:** Cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a použitím rozpočtového fondu prostřednictvím příjmů a výdajů veřejných rozpočtů
- **Cíl:** vyrovnaný rozpočet
 - Vyrovnaný rozpočet neznamená, že v jednotlivých letech nesmí být přebytek nebo schodek. V době konjunktury by se tak měly tvořit rezervy na pokrytí ztrát při recesi.
- **Nástroje:** Bilance státních příjmů a výdajů
 - Plánovaná: státní rozpočet
 - Výsledná: státní závěrečný účet

Devizová politika

- **Definice:** Cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů prostřednictvím vytváření a použití peněžního fondu ve formě devizových prostředků
 - Devizové prostředky tvoří devizový fond, do kterého patří i další hodnoty, například drahé kovy
- **Cíl:** Vyrovnaná platební bilance
 - Platební bilance = bilance zahraničních příjmů a výdajů
- **Nástroje:**
 - Změna úrokových sazeb
 - Operace na devizových trzích
 - Devalvace/revalvace
 - Konvertibilita
 - Devizová omezení

Měnová politika

- **Definice:** cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a používáním peněžního fondu na určitém území
- **Cíl:** péče o stabilitu měny
 - Pozor, odlišovat od péče o cenovou stabilitu (pojem z čl. 98 odst. 1 Ústavy)
- **Nástroje:**
 - Stanovení úrokových sazeb
 - Operace na volném trhu
 - Povinné minimální rezervy
 - Mimořádné facility
 - Automatické facility
 - Devizové intervence

Daňová politika

- **Definice:** cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou rozpočtového fondu prostřednictvím daní v širokém slova smyslu
 - Daně v širokém smyslu = daňových příjmů veřejných rozpočtů, tedy daně, poplatky a jiná obdobná peněžítá plnění
- **Cíl:** Zajištění dostatečných příjmů veřejných rozpočtů

Prameny

- POTŮČEK, Martin. *Veřejná politika*. Upravené, doplněné a aktualizované vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studijní texty. ISBN 978-80-86429-50-5.
- Eduard NĚMEČEK, KOTÁB, Petr, Hana MARKOVÁ a Milan BAKEŠ. *Úvod do studia finanční vědy a českého finančního práva I: Obecná část*. Praha: Všehrd, 1994. ISBN 80-85305-26-7.

Otázka A 2. Měnová, devizová a rozpočtová politika

- Měnová, devizová a rozpočtová politika jsou součástí **finanční politiky**.
 - Finanční politika je cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů, čili cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů finanční činností.
 - Finanční politika je součástí hospodářské politiky, což je cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů státem (veřejnou mocí).

Měnová politika

- **Definice:** cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a používáním peněžního fondu na určitém území
- **Cíl:** péče o stabilitu měny
 - Pozor, odlišovat od péče o cenovou stabilitu (pojem z čl. 98 odst. 1 Ústavy)
- **Nástroje:**
 - Stanovení úrokových sazeb
 - Operace na volném trhu
 - Povinné minimální rezervy
 - Mimořádné facility
 - Automatické facility
 - Devizové intervence

Měna

- Peníze jsou ekonomickou kategorií × měna je kategorií právní.
 - Měna je právní institut představující **státem upravený druh peněz**
- Součástí státní suverenity je **měnová suverenita**, právo státu stanovit na svém území měnu.
 - Výjimečně státy na svém území připouští i paralelní použití jiné měny.
 - Výjimečně mohou mít vlastní měnu i oblasti s omezenou suverenitou.
 - Více států může mít společnou měnu, pak jde o **měnovou unii**.
- **Znaky měny:**
 - Měna musí být uznána státem.
 - Měnou musí být možné platit.
 - Což se často právně vymáhá.
 - Měnou tedy není pouhý **denominátor hodnoty**, tedy jednotka, ve které lze vyjádřit hodnotu určitého plnění nebo závazku (například *zvláštní práva čerpání*, denominátor hodnoty používaný Mezinárodním měnovým fondem, nebo jednotka ECU, která předcházela zavedení měny euro).
 - Měna musí být všeobecným platebním prostředkem.
 - Musí jí tedy být možné použít i v nebankovním sektoru.
 - Měna musí být všeobecným ukládacím (**tesauračním**) prostředkem.
 - Měna musí být schopna uchovat hodnoty.
- Funkční měna potřebuje mít stanovenou
 - Jednotku a zákonná platidla
 - Emisní instituci
 - Pravidla emise peněžního fondu v dané měně
- Virtuální „měny“:
 - V současné době je trendy pojmem virtuální „měna“, např. Bitcoin.
 - Virtuální měny jistě mohou plnit funkci peněz (lze s nimi platit, jde o všeobecný platební prostředek a je to tesaurační prostředek), nejsou ale uznány státem, tedy nejde o měnu.

Peněžní fond

- Souhrn peněžních prostředků (peněžní masy)
- Základní členění:
 - **Zákonná platidla**
 - Oběživo, tedy mince a bankovky
 - **Žirální peníze**
 - Zůstatky na účtech u bank a podobných institucích
 - Elektronické peníze
 - **Směnky**

- **Cenné papíry s krátkou lhůtou splatnosti**
- **Peněžní agregáty** - rozčlenění peněžní masy
 - Používají se k měření objemu peněžní masy.
 - Agregáty podle České národní banky:
 - **M1 - úzké peníze:**
 - **Obsah agregátu M1:** oběživo, tj. bankovky a mince
 - zůstatky, které lze okamžitě převést na oběživo nebo použít k bezhotovostní platbě, např. jednodenní vklady
 - **M2 - střední peníze:**
 - **Obsah agregátu M2:** Agregát M1 - úzké peníze a dále vklady se splatností do dvou let a vklady s výpočtní lhůtou do tří měsíců
 - V závislosti na likvidnosti lze tyto vklady převést na složky úzkých peněz, ale v některých případech se mohou objevit určitá omezení, jako např. nutnost dát výpověď, prodlení, penále nebo poplatky.
 - Definice M2 odráží zájem o analýzu a sledování peněžního agregátu, který kromě oběživa zahrnuje i likvidní vklady.
 - **M3 - široké peníze:**
 - **Obsah agregátu M3:** Agregát M2 - střední peníze a dále obchodovatelné nástroje emitované sektorem měnových finančních institucí
 - některé nástroje peněžního trhu, zejména akcie/podílové listy fondů peněžního trhu a repo operace.
 - Vysoká míra likvidity a cenová jistota zajišťují, že jsou tyto instrumenty blízkými substituty vkladů. Jejich zahrnutí vede k tomu, že M3 je méně ovlivňován substitucí mezi různými kategoriemi likvidních aktiv než jsou užší definice peněz a díky tomu je stabilnější.
 - Někdy se definují i další, širší agregáty

Emise peněžní masy

- Vydávání peněz
- Druhy emise peněžní masy:
 - **Neúvěrová emise:** ražba plnohodnotných mincí z drahého kovu.
 - **Úvěrová emise:**
 - **Rozpočtové úvěrová emise:** emise státovek a pokladničních poukázek státem (ministerstvem financí)
 - **Obchodně úvěrová emise:** vystavování obchodních směnec (cizí směnka na řad)
 - **Bankovně úvěrová emise:**
 - **Klasická:** emise bankovek centrální bankou
 - **Moderní:** rozšiřování úvěru poskytovaného ústřední emisní bankou

Jednotlivé nástroje měnové politiky

Stanovení úrokových sazeb

- **Diskontní sazba:** úrok, kterým centrální banka úročí vklady bank (ČNB: 0,05 %).
 - Této operaci se říká **automatizovaná depozitní facilita**.
 - Stanovování diskontní sazby se někdy označuje jako **diskontní politika**.
- **Repo sazba:**
 - Sazba používaná při takzvaných **repo operacích**, při kterých centrální banka dočasně stahuje od komerčních bank přebytečnou likviditu.
 - Centrální banka komerčním bankám prodává cenné papíry s tím, že po stanovené době tyto cenné papíry odkoupí zpět s úrokem (repo sazbou). Repo je odvozeno od *repurchase agreement*.
 - **2T repo sazba:** repo sazba používaná při dvoutýdenních repo operacích (ČNB: 0,50 %).
- **Lombardní sazba:** úrok, kterým centrální banka úročí půjčku bankám (ČNB: 1,00 %)
 - Této operaci se říká **lombardní úvěr** nebo **marginální záůjční facilita**.

Operace na volném trhu

- **Hlavním měnovým nástrojem** jsou 2T repo operace formou tendru.
 - ČNB provádí repo tendry s tzv. variabilní sazbou. To znamená, že vyhlášená dvoutýdenní repo sazba slouží jako maximální limitní sazba, za kterou mohou být banky v repo tendru uspokojovány.
 - Nabídky bank jsou vypořádány podle americké aukční procedury, tj. ČNB přijme přednostně nabídky požadující nejnižší úrokovou sazbu, a to až do výše predikovaného přebytku likvidity na daný den.
 - V případě, že objem objednaný bankami přesáhne predikovaný přebytek likvidity, ČNB nabídky za nejvyšší sazby buď zcela odmítne nebo proporcionalně zkrátí.
- **Doplňkovým měnovým nástrojem** jsou tříměsíční repo operace.

- V současnosti se tento nástroj nevyužívá, poslední tříměsíční tendr byl vypsán v lednu 2001.
- **Nástrojem jemného ladění** jsou devizové operace a operace s cennými papíry.
 - Nástroje jemného ladění (devizové operace, operace s cennými papíry) používá ČNB ad hoc zejména v případech nečekaných krátkodobých výkyvů v likviditě trhu, kdy je ohrožena stabilita vývoje úrokových sazeb.
 - Použití těchto nástrojů je v praxi spíše výjimečné.

Povinné minimální rezervy

- Povinné minimální rezervy jsou stanovená část vkladů, kterou musí mít banky uloženu na účtě u centrální banky a nemůže být bankou použita k bankovním obchodům.
- ČNB: 2,00 %

Facility

- Automatické facility
 - **Depozitní facilitita:** Úložky bank přes noc u centrální banky, úročí se diskontní sazbou.
 - **Marginální záůjční facilitita:** Půjčky bankám přes noc od centrální banky, úročí se lombardní sazbou. Probíhá repo způsobem (banky převedou na centrální banku cenné papíry s povinností zpětného odkupu za vyšší cenu).
- Mimořádné facility
 - **Dodávací repo operace:** podpora fungování trhu se státními dluhopisy
 - Od podzimu 2008 2T repo a tříměsíční repo.
 - Od ledna 2011 pouze dodávací 2T repo.

Devizové intervence

- Nákup či prodej cizích měn za českou korunu na devizovém trhu.
- Mezi podzimem 2013 a jarem 2017 se jimi Česká národní banka snažila udržovat kurz 27 Kč/EUR.

Devizová politika

- **Definice:** Cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů prostřednictvím vytváření a použití peněžního fondu ve formě devizových prostředků
 - Devizové prostředky tvoří devizový fond, do kterého patří i další hodnoty, například drahé kovy
- **Cíl:** Vyrovnaná platební bilance
 - Platební bilance = bilance zahraničních příjmů a výdajů
- **Nástroje:**
 - Změna úrokových sazeb (diskontní politika, srov. výše u měnové politiky)
 - Operace na devizových trzích
 - Změna kurzu měny
 - Devalvace/revalvace, resp. depreciace/apreciace
 - Konvertibilita
 - Devizová omezení

Změna kurzu měny

- Směnitelná měna se ve vztahu k ostatním měnám může nacházet v jednom ze dvou režimů:
 - **Režim fixních kurzů** - kurzy jsou oficiálně stanoveny
 - **Režim plovoucích kurzů** - kurzy vychází z nabídky a poptávky na devizových trzích
 - V tomto režimu je česká koruna. Česká národní banka kurz nestanovuje, pouze jej deklaratorně vyhláší podle ceny na devizových trzích.
- V režimu fixních kurzů lze kurz autoritativně měnit:
 - **Devalvace:** snížení kurzu
 - **Revalvace:** zvýšení kurzu
- V režimu plovoucích kurzů není možnost kurz autoritativně změnit, lze jej však ovlivnit tržními mechanismy
 - **Depreciace:** snížení kurzu
 - **Apresiasi:** zvýšení kurzu

Devizová omezení

- Konvertibilita = směnitelnost měny, tedy absence právních překážek pro nákup cizí měny za měnu domácí.
 - Opakem volné směnitelnosti jsou **devizová omezení**
- Směnitelnost měny může být omezena podle okruhu transakcí nebo podle okruhu osob.
- Směnitelnost měny podle okruhu transakcí:
 - **Kapitálové převody:** zahraniční příjmy a výdaje spojené s převodem kapitálu (cenné papíry apod.) z a do země.

- **Běžné platy:** ostatní transakce jiné než kapitálové převody
 - zahraniční příjmy a výdaje spojené s mezinárodním pohybem zboží, osob a služeb.
 - zahraniční dluhová služba.
 - převody zisků
 - bankovní operace včetně krátkodobých úvěrů
- **Všechny transakce:** měna je plně směnitelná
- **Směnitelnost měny** podle okruhu osob:
 - **Vnitřní směnitelnost:** domácí měnu mohou směnit na zahraniční měnu pouze tuzemci.
 - **Vnější směnitelnost:** domácí měnu mohou směnit na zahraniční měnu pouze cizozemci.
 - **Všechny osoby:** domácí měnu může směnit na zahraniční měnu kdokoliv.

Rozpočtová politika

- **Definice:** Cílevědomé ovlivňování ekonomických procesů tvorbou, rozdělováním a použitím rozpočtového fondu prostřednictvím příjmů a výdajů veřejných rozpočtů
- **Cíl:** vyrovnaný rozpočet
 - Vyrovnaný rozpočet neznamená, že v jednotlivých letech nesmí být přebytek nebo schodek. V době konjunktury by se tak měly tvořit rezervy na pokrytí ztrát při recesi.
- **Nástroje:** Bilance státních příjmů a výdajů
 - **Plánovaná bilance:** státní rozpočet
 - **Výsledná bilance:** státní závěrečný účet
- V některých publikacích se pojem rozpočtová politika ztotožňuje s pojmem fiskální politika (přímá součást hospodářské politiky), obě totiž mají jako svůj nástroj rozpočet. Jde však o různé politiky, které mají navzájem kolidující cíle.
 - Cílem rozpočtové politiky je vyrovnaný rozpočet.
 - Cílem fiskální politiky je zajištění stability hospodářství. Prostřednictvím rozpočtu se snaží o ovlivnění výše HDP, nezaměstnanosti a inflace. To ale může vést k nevyrovnanému rozpočtu.

Prameny

- Eduard NĚMEČEK, KOTÁB, Petr, Hana MARKOVÁ a Milan BAKĚŠ. *Úvod do studia finanční vědy a českého finančního práva I: Obecná část*. Praha: Všehrad, 1994. ISBN 80-85305-26-7.
- <https://www.cnb.cz/cs/menovapolitika/mpnastroje/>

Otázka A 3. Finance, finanční vztahy a finanční činnost

Finanční činnost

- Finanční činnost je **činnost spočívající v tvorbě, rozdělování a použití peněžních fondů**.
- **Peněžní fond** = souhrn peněžních prostředků (peněžní masy).
- Metody finanční činnosti:
 - **Nenávratná:** přesun peněžní masy od jedné ekonomické entity k druhé bez protiplnění a nároku na vrácení. Např. daně, dotace.
 - **Návratná:** přesun peněžní masy od jedné ekonomické entity k druhé, přičemž je druhá entita povinna tyto prostředky ve stanovené době za stanovených podmínek vrátit. Např. dluhopisy, úvěr, státní dluh.
 - **Pojišťovací** (nebo také **podmíněně návratná**): přesun peněžní masy od jedné ekonomické entity k druhé, přičemž navrácení závisí na předem nejisté podmínce. Např. nemocenské pojištění, soukromé pojištění, zajištění (= pojištění pojištěven).
 - **Realizační:** přesun peněžní masy od jedné ekonomické entity k druhé za současné ekvivalentní směny za materiální i nemateriální nepeněžní statky, tedy za zboží a služby. Např. prodej zboží, služeb, vlastní hospodářská činnost organizačních složek státu, prodej národního majetku při privatizaci.

Finanční vztahy

- Finanční vztahy jsou **peněžní vztahy, které souvisejí s finanční činností**.
 - Jde tedy o peněžní vztahy, které souvisejí s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžního fondu.
- Je nutno odlišovat:
 - **Peněžní vztahy:** jde o širší pojem (každý finanční vztah je i peněžním vztahem, opačně to ale neplatí).

- **Finančněprávní vztahy:** právní vztahy plynoucí z norem finančního práva.

Finance

- Finance představují **komplex finančních vztahů**.
 - Jde tedy o komplex peněžních vztahů, které souvisejí s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů.
- Finance mohou být buď **veřejné** nebo **soukromé**, podle toho, zda jde o komplex finančních vztahů ve veřejném nebo soukromém sektoru.
 - Veřejné finance se týkají například státního rozpočtu.
 - Soukromé finance se týkají například finančního trhu.
- Pojem finance je pak použit k vymezení finančního práva. **Finanční právo je soubor veřejnoprávních norem, jejichž předmětem jsou finance.**

Otázka A 4. Předmět, systém a prameny finančního práva

Předmět finančního práva

- Předmětem finančního práva jsou **finance**.
 - Předmětem je tedy komplex peněžních vztahů, které souvisejí s finanční činností, tedy souvisejí s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů.
 - Blíže srov. otázku A.03 (na straně 8).
- Finanční právo představuje **veřejnoprávní regulaci financí**.

Systém finančního práva

- Finanční právo se obdobně jako jiné právní oblasti člení na **obecnou** a **zvláštní** část. Vedle toho existují určité **specifické podoblasti** finančního práva, které nejsou čistě finančněprávní, a proto se uvádějí vedle zvláštní části.
- **Obecná část** finančního práva upravuje obecné otázky finančního práva, zejména tedy:
 - Finančněprávní vztahy
 - Prameny finančního práva
 - Dozorové postupy ve finančním právu
 - Dozor a správní dozor
 - Dohled
 - Kontrola
 - Finanční kontrola
 - Nejvyšší kontrola
 - Dohled
 - Audit a due diligence
 - Základní finančněprávní instituty
 - Finance
 - Rozpočet
 - Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění
 - Úvěr
 - Měna
 - Finanční trh
- **Zvláštní část:**
 - **Finanční právo fiskální:**
 - Rozpočtové právo
 - Daňové právo v širokém smyslu (právo daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění)
 - Dotační právo
 - **Finanční právo nefiskální:**
 - Měnové a devizové právo
 - Právo finančního trhu
- **Specifické oblasti:**
 - účetní právo
 - právo veřejných zakázek
 - bankovní právo
 - pojišťovací právo
 - úvěrové právo
 - hazardní právo

- cenové a oceňovací právo
- mzdové právo
- právo proti praní špinavých peněz

Prameny finančního práva

- Pramene finančního práva lze členit na prameny **formální** a prameny **materiální**.
- Formální prameny:
 - Ústavní pořádek
 - Ústava: rozpočet a státní závěrečný účet (čl. 33 odst. 2 a čl. 43), Nejvyšší kontrolní úřad (čl. 97), Česká národní banka (čl. 98), právo na samosprávu obcí a hospodaření obcí (čl. 100 a 101)
 - Listina základních práv a svobod: zásah do vlastnictví ukládáním daní (čl. 11 odst. 5)
 - Mezinárodní smlouvy
 - Smlouvy o zamezení dvojímu zdanění
 - Smlouvy o mezinárodní spolupráci při správě daní (Štrasburská úmluva, FATCA, Smlouvy o výměně informací v daňových záležitostech TIEA)
 - Dohody o ochraně a podpoře investic
 - Právní předpisy Evropské unie
 - Smlouva o fungování Evropské unie: celní unie (čl. 30 až 33), státní podpora (čl. 107 až 109), daňová ustanovení (čl. 110 až 113), hospodářská a měnová politika (čl. 119 až 144), Evropská investiční banka (čl. 308 a 309), rozpočet Unie (čl. 310 až 325).
 - Nařízení
 - Směrnice
 - Zákony a zákonná opatření Senátu
 - Velké množství, časté změny
 - Politicky exponovaná témata, vliv evropské legislativy
 - Základní konstrukční prvky daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění **musí** být uvedeny přímo v zákoně nebo musí zákon dávat velmi určité zmocnění.
 - Nařízení vlády
 - Relativně málo
 - Rozpočtové právo
 - V oblasti daní v širokém smyslu u některých exotických plnění upravuje sazbu (např. úhrada z vydobytych nerostů)
 - Vyhlášky
 - Vyhlášky Ministerstva financí
 - Vyhlášky České národní banky
 - Obecně závazné vyhlášky obcí
 - Místní poplatky
 - Koeficienty u daně z nemovitých věcí
- Materiální prameny:
 - Vnitřní předpisy
 - Např. pokyny řady D resp. GFŘ-D, které jsou závazné pro orgány Finanční správy České republiky
 - Judikatura

Otázka A 5. Finančněprávní vztahy a jejich charakteristické znaky

Finančněprávní vztahy

Vymezení

- Finančněprávní vztahy jsou **právní vztahy vyplývající z norem finančního práva**.
 - Je nutno je odlišovat od pojmu **finanční vztahy**, tedy peněžní vztahy, které souvisejí s finanční činností (tedy s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů).
 - Jde o pojmy související, ale odlišné!
 - Předmětem finančního práva je veřejnoprávní úprava financí, tedy komplexu finančních vztahů.
 - Normy finančního práva tak jsou odrazem financí, tedy ve svém důsledku i finančních vztahů. Finanční právo však finanční vztahy přímo neobsahuje, ale namísto toho je reguluje.

- Ne každý finanční vztah je ale upraven v pozitivním právu a ty finanční vztahy, které jsou finančním právem regulovány, mohou být upraveny různými finančněprávními vztahy.
- **Předmětem** finančněprávních vztahů jsou **peněžní prostředky** nebo **určité peněžní plnění**.
 - Vazba na peněžní prostředky může být nepřímá, zprostředkovaná (například povinnost podat daňové přiznání).
- **Obsahem** finančněprávních vztahů jsou pak konkrétní práva a povinnosti subjektů finančněprávních vztahů.
- Finančněprávní vztahy mohou být buď **horizontální** nebo **vertikální**.
 - Horizontální vztahy mohou být navzájem
 - mezi různými finančními orgány
 - mezi různými fyzickými osobami, právnickými osobami a jednotkami bez právní osobnosti
 - Vertikální vztahy pak mohou být mezi finančními orgány na straně jedné a fyzickými osobami, právnickými osobami a jednotkami bez právní osobnosti na straně druhé.

Subjekty finančněprávních vztahů

1. Stát a jiné veřejnoprávní korporace:

- Finanční orgány
 - Státní
 - Ústřední
 - Ministerstvo financí
 - Česká národní banka
 - Nejvyšší kontrolní úřad
 - Územní
 - orgány Finanční správy České republiky
 - Generální finanční ředitelství
 - Odvolací finanční ředitelství
 - Finanční úřady (14 krajských + 1 specializovaný)
 - orgány Celní správy České republiky
 - Generální ředitelství cel
 - Celní úřady (14 krajských + Celní úřad Praha Ruzyně)
 - Místní
 - Finanční výbor (kraje resp. obce)
 - Kontrolní výbor (kraje resp. obce)

2. Ostatní právnické osoby, fyzické osoby a jednotky bezprávní osobnosti (svěřenské fondy, podílové fondy, ...)

Charakteristické znaky finančněprávních vztahů

1. **Předmětem** finančněprávních vztahů jsou peněžní prostředky nebo peněžita plnění, a to buď přímo nebo nepřímo.
2. Jedním ze **subjektů** bývá stát nebo jiný veřejnoprávní subjekt.
3. Finančněprávní vztahy se přímo nebo nepřímo týkají **rozdělovací funkce financí**.
4. Finančněprávní vztahy mají **majetkový aspekt**.
 1. Ať již vedou k majetkové újmě nebo zvětšení majetkové podstaty.
- Z toho plyne, že se ve finančněprávních vztazích projevují dva hlavní rysy, **mocenský a majetkový**.
- Finančněprávní vztahy jsou proto **mocensko-majetkové vztahy vyjádřené v peněžní formě**.

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka A 6. Subjekty finančněprávních vztahů

Subjekty finančněprávních vztahů

- Finančněprávní vztahy jsou **právní vztahy vyplývající z norem finančního práva**.
- Předmětem těchto vztahů jsou peněžní prostředky nebo určitá peněžní plnění, obsahem pak konkrétní práva a povinnosti subjektů finančněprávních vztahů.
- Subjektem finančněprávních vztahů jsou
 - **Stát a jiné veřejnoprávní korporace**

- Ostatní právnické osoby, fyzické osoby a jednotky bezprávní osobnosti (svěřenské fondy, podílové fondy, ...)

Stát a jiné veřejnoprávní korporace

- Stát a jiné veřejnoprávní korporace vystupují ve finančněprávních vztazích zejména prostřednictvím svých **finančních orgánů**.
- Finanční orgány se člení na **státní** a **místní**.
- Státní orgány se dále člení na **ústřední** a **územní**. Územní orgány se pak člení na orgány s **celostátní působností** a orgány s **působností pro část území** (v současné době se používá krajské uspořádání).
- Systém hlavních finančních orgánů:
 - Státní
 - Ústřední
 - Ministerstvo financí
 - Česká národní banka
 - Nejvyšší kontrolní úřad
 - Územní
 - Finanční analytický úřad
 - orgány Finanční správy České republiky
 - Generální finanční ředitelství
 - Odvolací finanční ředitelství
 - Finanční úřady (14 krajských + 1 specializovaný)
 - orgány Celní správy České republiky
 - Generální ředitelství cel
 - Celní úřady (14 krajských + Celní úřad Praha Ruzyně)
 - Místní
 - Finanční výbor (kraje resp. obce)
 - Kontrolní výbor (kraje resp. obce)

Ministerstvo financí

- Ministerstvo financí je ústředním finančním orgánem, který je součástí moci výkonné, je podřízen vládě a vede ho člen vlády - ministr financí.
- Ministerstvo financí je zřízeno kompetenčním zákonem (zákon č. 2/1969 Sb.), který vymezuje jeho pravomoci.
- Působnost ministerstva financí:
 - Rozpočtové právo
 - státní rozpočet
 - státní závěrečný účet
 - státní pokladna
 - fiskální politika a makroekonomické a fiskální prognózy
 - finanční kontrola
 - přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků
 - finanční hospodaření, hospodaření s majetkem státu a jeho privatizaci
 - zjišťování účetních záznamů pro potřeby státu včetně sestavování účetních výkazů za Českou republiku
 - Daňové právo
 - daně
 - poplatky
 - clo
 - od 2013 do 2016 - pojistné na důchodové spoření
 - (mělo zajišťovat jedno inkasní místo, místo kde by se platily jak daně, tak veřejná pojistná. Tento projekt je nyní zrušen, ale stále se uvažuje o tom, že by se mohlo něco podobného opět zřídit)
 - Měnové a devizové právo
 - platební styk
 - zavedení jednotné měny euro na území České republiky
 - věci devizové včetně pohledávek a závazků státu vůči zahraničí
 - ochrana zahraničních investic
 - Právo finančního trhu
 - finanční trh (s výjimkou dohledu nad finančním trhem v rozsahu působnosti České národní banky)
 - příspěvek ke stavebnímu spoření
 - státní příspěvek na doplňkové penzijní spoření
 - Ostatní činnosti
 - účetnictví
 - audit a daňové poradenství
 - hazardní hry
 - ceny

- boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti
- dovoz subvencovaných výrobků

Česká národní banka

- Česká národní banka je **ústředním finančním orgánem**, který je nezávislý na moci výkonné.
- Jde o samostatnou právnickou osobu odlišnou od státu, má postavení veřejnoprávního subjektu.
- Je zakotvena v čl. 98 Ústavy a v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance.
 - Hlavním cílem její činnosti je podle Ústavy **péče o cenovou stabilitu**.
 - Původně to byla **péče o stabilitu měny**.
- Působnost České národní banky:
 - péče o cenovou stabilitu
 - vydávání bankovek a mincí
 - vedení účtů
 - stanovení úrokových sazeb
 - činnosti spojené s cennými papíry
 - devizové hospodářství
 - dohled (nad finančním trhem, bankami, nebankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru...)

Nejvyšší kontrolní úřad

- Nejvyšší kontrolní úřad je **ústředním finančním orgánem**, který je nezávislý na moci výkonné.
- Nejde o samostatnou právnickou osobu odlišnou od státu, ale o **organizační složku státu**.
- Je zakotven v čl. 97 Ústavy a v zákoně č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu.
 - Podle Ústavy vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu.
- Někdy se označuje jako **rytíř bez meče**. Vykonává nejvyšší kontrolu, z kontroly sestavuje **kontrolní závěr**, ale nemůže ukládat sankce v souvislosti se zjištěnými nesoulady.
- Působnost Nejvyššího kontrolního úřadu:
 - Úřad vykonává kontrolu
 - hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti
 - státního závěrečného účtu
 - plnění státního rozpočtu
 - hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky
 - vydávání a umořování státních cenných papírů
 - zadávání státních zakázek
- **Otevřená otázka:** kontrola hospodaření územních samosprávných celků
 - Nejvyšší kontrolní úřad jejich hospodaření nepřezkoumává.
 - Existuje snaha rozšířit působnost Nejvyššího kontrolního úřadu v tomto směru, ale musela by se změnit Ústava. Senát (plný starostů) se ale zatím vždy postavil proti (naposledy s argumentem, že pomáhají Nejvyššímu kontrolnímu úřadu od zahlcenosti tím, že by je kontroloval...).

Finanční analytický úřad

- Finanční analytický úřad je **územním finančním orgánem s celostátní působností**, který byl v roce 2017 vyčleněn z Ministerstva financí.
- Finanční analytický úřad je podřízen Ministerstvu financí.
- Zřizuje ho zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- Finanční analytický úřad působí v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Finanční správa České republiky

- Finanční správa České republiky je **soustava územních finančních orgánů** podřízená Ministerstvu financí.
 - Je tvořena třemi orgány s **celostátní působností**: Generálním finančním ředitelstvím, Odvolacím finančním ředitelstvím a Specializovaným finančním úřadem (který má postavení finančního úřadu).
 - Dále je tvořena 14 finančními úřady s **působností pro jednotlivé kraje**.
- Finanční správa České republiky je zřízena zákonem č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky.
- Hlavním cílem Finanční správy České republiky je výkon správy daní.
 - Finanční správa České republiky však vykonává i další činnosti, například finanční kontrolu.
- V čele Finanční správy České republiky stojí **Generální finanční ředitelství** se sídlem v Praze.

- Jemu podřízené je **Odvolací finanční ředitelství** se sídlem v Brně.
- Tomu je pak podřízeno 15 **finančních úřadů**, 14 pro jednotlivé kraje a jeden **Specializovaný finanční úřad** se sídlem v Praze.
 - Specializovaný finanční úřad je finančním úřadem pro „VIP“ klienty finanční správy, **vybrané subjekty**, kterými jsou zejména právnické osoby s obrátem nad 2.000.000.000,- Kč a banky.
 - Na Specializovaný finanční úřad je v současnosti prostřednictvím delegace soustředěna i správa daně z hazardních her (SFÚ dříve vykonával státní dozor nad loteriemi a jinými podobnými hrami, je plný specialistů na hazardní hry a poplatníků je cca 200).
- Finanční úřady se pak vnitřně člení na **územní pracoviště**, ty vymezuje vyhláška 48/2012 Sb. Územní pracoviště nejsou samostatná.

Celní správa České republiky

- Celní správa České republiky je soustavou **územních finančních orgánů** a ozbrojeným bezpečnostním sborem.
 - Celní správa tak patří mezi další ozbrojené sbory, kterými jsou
 - Policie České republiky
 - Hasičský záchranný sbor České republiky
 - Vězeňská služba České republiky
 - Generální inspekce bezpečnostních sborů
 - Bezpečnostní informační služba
 - Úřad pro zahraniční styky a informace
 - Zaměstnanci orgánů Celní správy České republiky se tak člení na **celníky**, kteří jsou ve služebním poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., a na ostatní zaměstnance v pracovněprávním poměru.
- Celní správu České republiky upravuje zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.
- Celní správu České republiky tvoří jeden orgán s **celostátní působností**, Generální ředitelství cel, a 15 celních úřadů s **působností pro vymezené území**
 - 14 celních úřadů pro jednotlivé kraje
 - 1 Celní úřad Praha Ruzyně s působností na území celního prostoru Celního úřadu Praha Ruzyně.
- Působnost Celní správy České republiky:
 - správa cla
 - správa vybraných daní
 - státní dozor
 - nad provozem hazardních her
 - nad dodržováním zákona o evidenci tržeb
 -
 - policejní orgán pro účely trestního řízení

Orgány obcí a krajů

- Hospodaření obcí a krajů spadá do oblasti jejich samosprávy a výkonu jejich samostatné působnosti. Přesto zákon do této oblasti ingeruje, když stanoví základní parametry hospodaření s jejich majetkem a stanoví povinné finanční orgány, které musí zřídit každá obec a každý kraj.
- Obce a kraje musí povinně zřizovat jako své orgány **finanční výbor** a **kontrolní výbor**, což jsou **místní finanční orgány**.
- Finanční výbor
 - provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce resp. kraje
 - plní další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo
 - v případě kraje dále:
 - provádí kontrolu hospodaření právnických osob a zařízení založených nebo zřízených krajem, nebo které na kraj byly převedeny
 - provádí kontrolu využití dotací a návratných finančních výpomocí poskytnutých krajem z jeho prostředků obcím; za tímto účelem je výbor oprávněn požadovat od obcí příslušné podklady a obce jsou povinny poskytnout výboru požadovanou součinnost,
- Kontrolní výbor
 - kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady
 - kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním resp. krajským úřadem na úseku samostatné působnosti
 - plní další kontrolní úkoly, kterými jej pověřil zastupitelstvo.

Otázka A 7. Státní dozor a dohled na úseku finanční činnosti

Otázka A 8. Finanční kontrola ve veřejné správě a kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

Otázka A 9. Rozpočtové právo, jeho ústavní základy a ostatní prameny

Otázka A 10. Zásady rozpočtového práva

Otázka A 11. Rozpočtová soustava a obsah veřejných rozpočtů

Otázka A 12. Příprava, sestavování a schvalování veřejných rozpočtů

Rozpočtová skladba a rozpočtové plánování

-rozpočtové plánování je zahrnuto v obou rozpočtových pravidlech (218-střednědobý výhled, 250-rozpočtový výhled, v obou případech se sestavují určité plány)

-střednědobý výhled na období 2 let (sestaví se st. rozpočet plus na 2 roky stř. výhled, na příští rok se pak vezme aktuální rozpočet a zase se k tomu přidají 2 roky)

-musí se brát v úvahu jak minulý vývoj tak i to, co se dá očekávat v našem a evropském hospodaření

-SV projednává vláda, spolu s návrhem státního rozpočtu to předkládá sněmovně, i SV projednává pouze Poslanecká sněmovna

-rozpočtový výhled obcí na období 2-5 let

Rozpočtová skladba

-též „rozpočtová klasifikace“

-členění příjmů a výdajů veřejného rozpočtu podle stanovených kritérií

-v rámci tohoto členění se připravuje návrh zákona o st. rozpočtu

-připravuje se už od začátku roku – neznají se výsledky hospodaření tohoto roku, opírá se o odhady na základě výsledků z předchozího roku

-kdy a čím se vlastně uzavírá předchozí rok? Státním závěrečným účtem, který by měl být východiskem pro sestavení nového rozpočtu, ale to se nedá časově zvládnout, SZÚ má být předložen do konce dubna, není schvalován ve formě zákona ani jiného závazného právního dokumentu, není tedy ani publikován ve Sbírce zákonů, najdeme ho pouze v dokumentech

Poslanecké sněmovny

- proto celý proces rozpočtového plánování vychází z odhadů a je to opravdu jenom plán-není sankce za neplnění
- mají být respektovány určité principy, jejich realizace ale záleží na odpovědnosti té které vlády
- stát musí mít určité očekávané příjmy a odhadované výdaje

Střednědobé výdajové rámce

- opět vychází ze zákona o rozpočtových pravidlech
- má být jednou částkou stanovena suma, v jaké výši se mají pohybovat tvůrci jednotlivých kapitol státního rozpočtu
- opět odhad, cílový stav, který chce ta daná vláda splnit
- zákon stanoví i lhůty, ve kterých se mají jednotlivé dokumenty předkládat
- postup v Poslanecké sněmovně-v Jednácím řádu PS, i zde se předpokládá trojí čtení, návrh musí jít do PS do konce září (3 měs. před koncem rozpočtového roku), rozpočtový výbor, 1. čtení – stanoví se celkový objem příjmů a výdajů, 2. čtení – úpravy a přesuny, 3. čtení – doladění, oprava technických chyb

Pak mohou nastat různé situace

1. schválí se to – ale ještě se může stát, že nebude publikován ve Sbírce do konce kalendářního roku-pak se bude hospodařit už ponovu, ale v procesu rozpočtového provizoria s určitými omezeními do doby, než bude publikován ve Sbírce

2. rozpočet schválený není – opět rozpočtové provizorium – až do okamžiku, než je přijat a schválen definitivní zákon o SR, je omezeno čerpání na straně výdajové na 1/12 ročního schváleného rozpočtu (toho, co ještě nebyl přijat), každá organizační složka státu je omezena ve svých výdajích a musí šetřit a na jednotlivé měsíce rozepsat své příjmy a výdaje a podle toho hospodařit, poté, co je konečně schválen rozpočet se ty už uskutečněné příjmy a výdaje započítají na ten rozpočet a vše se srovná

3. u ÚSC je to podobně, jenže stát má rozpočtové provizorium upravené zákonem a ÚSC si mohou pravidla vytvořit samy

4. když už je rozpočet schválený, musí se provést rozpis rozpočtu

5. během roku se zjistí, že peníze nestačí: výdaje převyšují příjmy nebo subjekt potřebuje peníze na něco jiného, než je dostal – musí si požádat o změnu – rozpočtová opatření (subjekt může pracovat hospodárněji, někde ušetřit na výdajích, udělat přesun v rámci kapitol) – formalizovaný postup při přesunu prostředků, který se musí dodržet, jinak se subjekt dopustí porušení rozpočtové kázně, to už je sankcionováno – subjekt musí ty prostředky vrátit – s odvodem za porušení RK se nakládá jako s daní (bojují s tím různé subjekty: Ministerstva jsou organizační složky státu – dříve rozpočtové organizace – u těch je ten odvod dost nelogický, nemůže např. jít do konkurzu, mimo to ještě máme příspěvkové organizace – těm pak lze sebrat i něco z vlastní činnosti, generální finanční ředitelství může prominout odvod, ne však to vrácení neoprávněně čerpaných prostředků), vracet musí i ÚSC, i pro ně platí odvody a penále za porušení rozpočtové kázně, plus další principy na které pamatují správní delikty (obec nezpracuje rozpočtový výhled, nezveřejní včas a ve správné podobě návrh rozpočtu)

-rozpočty ÚSC mají ještě jedno specifikum: zastupitelstvo má povinnost zveřejnit návrh na úřední desce, aby se k tomu mohli občané vyjádřit, u státního rozpočtu nic podobného není

-byl velký boj o to, zda to zveřejňování má být v celém rozsahu nebo v nějaké zkrácené verzi s tím, že podrobná verze bude jen na webu obce-nakonec se v zákoně tato situace vůbec neřeší a ponechává se to na tom zastupitelstvu

-projednávání na úrovni obcí: návrh rozpočtu se předloží k projednání na schůzi obecního zastupitelstva, občané mohou dávat připomínky, pak je nebo není návrh rozpočtu schválen, pokud ne – rozpočtové provizorium, když se státní rozpočet schválí pozdě, tak se nestihnou schválit rozpočty obcí a krajů – buď to odhadnou a schválí si rozpočet podle těch odhadů (kdaž se třetí, tak podle toho hospodaří, když ne, tak rozpočtové opatření), nebo počkají na státní rozpočet, a do té doby, než stačí připravit svůj rozpočet, hospodaří v režimu rozpočtového provizoria – hospodaří podle rozpočtu na předchozí kalendářní rok

-i obec sestavuje závěrečný účet – jako jeho součást musí být zpráva o přezkoumání hospodaření (zpracovává auditor nebo krajský úřad, musí tambýt závěr, jestli to hospodaření proběhlo v pořádku nebo jsou tam nějaké výhrady a jaká nápravná opatření budou přijata)

-stát se snaží o propojení kontroly nad rozpočtovými prostředky, aby se vědělo, kolik který subjekt kdy vyčerpal, byl zřízen systém státní pokladny na sledování jednotlivých příjmů a výdajů na jednotlivých účtech

Státní finanční aktiva a pasiva

-pasivum – závazek (půjčka, státní dluhopisy atd.)

-aktiva – zdroje (příjmy z obchodních společností, příjmy z návratných finančních výpomocí, pohledávky za subjekty, zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu)

-co je to návratná finanční výpomoc? čím se liší od dotace? dotace se nemusí vracet (při splnění podmínek čerpání), NFV se vrací vždy, ale není to půjčka, proto že je bezúročná

Zákon má i ustanovení o mimořádných rozpočtových stavech – pamatuje na stavy ohrožení státu (mimořádný, nouzový, válečný státní rozpočet)

Otázka A 13. Rozpočtové hospodaření, jeho kontrola a uzavření

Otázka A 14. Fondovní hospodaření

Otázka A 15. Veřejná podpora

Otázka A 16. Měnové a devizové právo

Otázka A 17. Směnitelnost měny a směnárenská činnost

Otázka A 18. Hotovostní peněžní oběh

Prameny práva

Hotovostní peněžní oběh

Příjem bankovek a mincí

Výměna bankovek a mincí

Podezřelé bankovky a mince a jejich reprodukce

Omezení plateb v hotovosti

- V souvislosti s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti došlo k průlomem do konceptu zákonných peněz a existuje zákonný limit pro hotovostní platby.
- Omezení upravuje zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.
- Za jeden **kalendářní den** může být mezi tímž poskytovatelem a příjemcem platby zapláceno nejvýše 270.000,- Kč.

K přepracování:

Vydávání zákonných platidel,

Pravidla týkající se oběhu peněz, drahých kovů, drahé kameny (vysoce hodnotné komodity),

Pravidla přijímání a nakládání s penězi,

Pravidla reprodukce a ochrana platidel

Stanovení sankcí za trestné činy,

Stanovení sankcí za spáchané přestupky v rámci hotovostního platebního styku,

Regulace dané problematiky zákony, závaznými pravidly hotovostního peněžního oběhu

Právní normy regulující hotovostní peněžní styk:

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí,

Vyhláška č. 274/2011 Sb., povolení vyrábět hmotnou reprodukci platných bankovek,

254/2004 Sb., zákon o omezení plateb v hotovosti,

Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon,

Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci z výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí:

Stanovuje povinnost přijímat zákonné peníze

Zajišťuje nucený oběh bankovek a mincí,

Povinnost přijímat zákonné peníze a další nakládání s nimi mají tyto osoby:

Česká národní banka,

Úvěrové instituce provádějící pokladní operace,

Směnárníci,

Ostatní právnické osoby,

Ostatní fyzické osoby,

Nutné rozlišovat mezi bankovkami a mincemi bezvadnými, celými, opotřebenými a poškozenými bankovkami a mincemi, kde se rozlišuje běžné poškození a nestandardní poškození.

Právo odmítnout zákonné peníze:

Česká národní banka – neomítá příjem bankovek a mincí nikdy, běžně poškozené peníze přijímá, nestandardně poškozené zadržuje bez náhrady

Úvěrové instituce provádějící pokladní operace – mohou odmítnout přijetí neplatných peněz po uplynutí prekluze, nestandardně poškozené zadržuje bez náhrady.

Směnárnici, ostatní právnické a ostatní fyzické osoby – mohou odmítnout přijetí neplatných peněz, pamětních mincí a dále oběžných mincí v počtu převyšující 50 kusů v jedné platbě, směnárnici a ostatní právnické osoby mohou odmítnou nestandardně poškozené peníze, fyzické osoby mohou odmítnou přijetí běžně poškozených i nestandardně poškozených peněz.

Povinnost přijímat zákonné peníze se vztahuje jen na peníze bezvadné a peníze opotřebené oběhem oběhu

Hotovostní a bezhotovostní platební styk

Bankovky a mince běžně poškozené může majitel předložit k bezplatné výměně za bankovky a mince nepoškozené České národní bance, nebo úvěrové instituci – náhrada v plné výši,

Za necelé bankovky a mince se poskytuje náhrada v nominální výši, jen za podmínky, že je jedná o bankovky celistvé, nebo o bankovky, které se skládají nejvýše ze dvou částí, které nepochybně patří k sobě,

V ostatních případech se vyplácí náhrada v závislosti na procentu zachování plochy bankovky zjištěném pomocí mřížky přikládané na předloženou necelou bankovku a rozdělující plochu bankovky stejným počtem svislých i vodorovných linek na 100 stejně velkých políček.

Limity pro platby v hotovosti:

Upravuje právní předpis č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, který byl přijat v roce 2004

Nelze přijímat hotovost, která přesahuje částku 350.000,- Kč, zde je tedy předepsána bezhotovostní forma

Do limitu se započítávají všechny platby přijaté v české i cizí měně, která je provedená týměž poskytovatelem platby těmž příjemci v průběhu jednoho kalendářního dne

Posuzuje se jako správní delikt

Fyzické osoby mohou za přešůpek uhradit částku do výše 500.000,- Kč

Právnické osoby do částky ve výši 5.000.000,- Kč

Působnost zákona se vztahuje na platby prováděné FO a PO v tuzemsku, tedy s osobami s TP a sídlem podnikání na území ČR, pobočkami nebo organizačními složkami zahraničních osob zřízenými na území ČR.

Omezení se vztahuje na platby vysoce hodnotnými komoditami

Otázka A 19. Bezhotovostní platební styk

Platby realizované mezi účty u bank a dalšími poskytovateli platebních služeb,

Je realizován prostřednictvím prostých bezhotovostních převodů, platebních karet, šeků a jiných peněžních instrumentů.

Ústřední roli v této oblasti hraje zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, který upravuje otázky poskytování platebních služeb, převodů peněz, provozování platebních systémů,

Doplňkovou funkci hrají i zákony č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Směrnice EU č. 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu – The Payment Services Directive (PSD).

Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Kartové asociace:

pilíř a základní stavební kámen celého platebního systému,

Kartové asociace poskytují, po splnění všech pravidel, jednotlivým finančním institucím licence pro vydávání a přijímání platebních karet,

Kartové společnosti tedy platební karty samy přímo nevydávají, nýbrž udělují oprávnění k jejich vydávání bankám a finančním institucím,

Kartové asociace přispívají k rozvoji globálního obchodování, poskytují ekonomická spojení mezi finančními institucemi, podniky, držitelé karet a obchodníky po celém světě,

prostřednictvím svých školících středisek (Visa Business School a MasterCard Academy) připravují vzdělávací programy a provádějí edukační činnost

Asociace Visa Europe

Visa Europe je členská asociace vlastněná a provozovaná více než 3700 evropskými členskými bankami ve 36 zemích Evropy

Úkolem asociace Visa Europe, specializovaného evropského platebního systému, je rychle a pružně reagovat na konkrétní požadavky evropských bank a jejich klientů – držitelů karet i obchodníků,

Visa je jedním z nejrozšířenějších platebních systémů světa vůbec a síť bankomatů

Visa/PLUS je jednou z největších na světě nabízející přístup k místní měně ve více než 200 zemích světa

Podle formy používaných finančních prostředků a způsobu úhrady za provedené transakce dělíme karty na:

debetní – čerpání vlastních finančních prostředků z bankovního účtu

kreditní – čerpání bankou poskytnutého úvěru do výše stanoveného limitu

předplacené – čerpání pouze do výše nabitě částky

Visa Classic

Jedná se o standardní a nejvydávanější kartu po celém světě

2. Visa Gold a Platinum

3. Visa infinite

- nabízejí nadstandardní služby

3. Visa Electron

4. Visa Business a Corporate

- Karty určené podnikatelům a právnickým osobám

II. Asociace MasterCard Europe =====

Asociace MasterCard sdružuje přes 15000 finančních institucí a poskytuje služby zákazníkům a malým i velkým podnikům ve více než 200 zemích světa,

Společnost MasterCard Europe je evropskou divizí společnosti MasterCard International, která spravuje komplexní portfolio značek platebních karet MasterCard, MasterCard Electronic a Maestro,

Společnost MasterCard je vlastníkem licence bezkontaktní technologie PayPass (Visa tuto technologii využívá pod vlastním označením payWave).

V Evropě se nachází více než 9000 členských finančních institucí, mezi které patří všechny významné banky v České republice

Maestro

Master Card Standard

-Nejvíce přijímaná platební karta na světě, akceptovaná u 32 miliónu obchodníků

3. Gold Master Card

4. Master Card Business

- Služební platební karty MasterCard mohou podnikům přinést úspory transakčních nákladů spojených s nákupem a zásobováním. Tyto karty mají často podobu kreditních karet a jsou tedy spojeny nejen s úvěrovým rámcem, ale také s možností bezúročně oddálit platbu až o 50 dní.

Sdružení pro bankovní karty:

je zájmovým sdružením nejen bank, ale i ostatních organizací, jejichž cílem je rozvíjet trh platebních karet v ČR, vzájemně spolupracovat a koordinovat některé své činnosti zejména v oblasti bezpečnosti (Bezpečnostní výbor SBK),

SBK spolupracuje mimo jiné s Českou bankovní asociací, Finančním arbitrem a ČNB, kde zastupuje zájmy členských bank v oblasti platebních karet.

Bezpečnostní výbor SBK sdružuje pracovníky bank a dalších institucí a organizací, zabývajících se řešením podvodných transakcí.

Novinky ve vydávání platebních karet:

vydávání hybridních karet s bezdotykovou (contactless) možností plateb,

Jedná se o karty obsahující zabudovanou anténu pro rádiovou komunikaci s platebním terminálem na krátkou vzdálenost, dle standardu NFC (Near Field Communication),

Bezpečnostní prvky na kartě:

Čip, Platnost, Magnetický proužek, Bezpečnostní kód CVC2/CVV2

Jednotlivé typy podvodů:

I. Podvodné transakce bez přítomnosti platební karty (CNP fraud)

Představuje největší podíl podvodů,

Transakce bez přítomnosti platební karty jsou obecně takové transakce, které jsou provedeny na základě předání – poskytnutí informací o platební kartě nezbytných k provedení transakce obchodníkovi.

Tyto informace o platební kartě mohou být obchodníkovi poskytnuty několika různými způsoby, dle kategorie obchodníka, a to buď internetem, e-mailem, telefonem nebo faxem.

Cílová data, na které se zaměřují pachatelé neboli data v ohrožení jsou pak:

číslo karty; platnost karty; 3-místný bezpečnostní kód karty CVV/CVC2 ze zadní strany platební karty

II. Skimming

Při tomto podvodném jednání dochází k okopírování dat z magnetického proužku originální platební karty a zachycení bezpečnostního kódu PIN pachateli.

Toto zařízení buď nelegálně získaná data následně ukládá, např. na paměťovou kartu nebo data přímo odesílá v reálném čase pachatelům na vzdálené elektronické zařízení.

K odesílání těchto dat dochází např. prostřednictvím zabudované telefonní karty SIM a signálu GSM nebo prostřednictvím bezdrátové technologie, např. Bluetooth.

Cílem pachatelů je výroba plagiátu, neboli „klonu“ platební karty a rovněž získání jedinečného bezpečnostního kódu ke kartě, tedy kódu PIN.

Takto získaná data o platební kartě jsou nahrána na prázdný magnetický proužek podvodné platební karty

Skimovací zařízení mají nejčastěji podobu nástavců, panelů či krytů ke šterbině bankomatu určené pro vkládání karty nebo na čtecím zařízení u vstupu do uzavřeného prostoru bankomatu.

III. Zařízení k zachycení PIN

K zachycení PIN kódu pachatelé nejčastěji používají miniaturní kamery, mobilní telefony, falešnou klávesnici bankomatu, příp. platebního terminálu obchodníka (tzv. PIN pad) nebo speciální dotykovou fólii,

Takto získaná data, v tomto případě záznam o stisknutých klávesách během transakce, a tedy i o PINu, jsou opět uložena do paměti nebo odeslána na elektronické zařízení pachatelů

IV. Phishing

je podvodná technika používaná prostřednictvím e-mailu a/nebo internetu k získání citlivých údajů (čísel platebních karet, bezpečnostních kódů, PINů, hesel k internetovému bankovníctví apod.) od obětí útoku

Je založena na principu rozesílání e-mailových zpráv, které se tváří jako oficiální žádost banky a vyzývají adresáta buď přímo k zadání bezpečnostních údajů klienta přímo do těla e-mailu a zpětné odeslání nebo ke kliknutí na internetový odkaz

Další podvodné jednání:

Vishing - K získání citlivých údajů dochází prostřednictvím automatické hlasové služby

Card trapping - Jedná se o odcizení karty pachateli po jejím zadržení ve šterbině bankomatu, např. smyčkou z magnetofonového pásu ve spojitosti s tzv. shoulderingem – odpozorování PIN kódu prostřednictvím kamery mobilních telefonů

Cash trapping - Zádržná, neboli tzv. Hradecká lišta na ATM zabraňující výplatě hotovosti. Poté, co držitel karty opustí prostor bankomatu je zádržná lišta pachateli odstraněna a hotovost odcizena.

Virtuální peníze:

Virtuální měna nebo virtuální peníze, byla definována v roce 2012 Evropskou centrální bankou jako "typ neregulovaných, digitálních peněz, používaných a akceptovaných mezi členy konkrétní virtuální komunity,

Virtuální měna představuje alternativu k současným platebním systémům,

Bitcoin je internetová open-source P2P platební síť a také v této síti používaná digitální peněžní měna,

Hlavní unikátností Bitcoinu je právě jeho plná decentralizace je navržen tak, aby nikdo, ani autor nebo jiní jednotlivci, skupiny či vlády, nemohl měnu ovlivňovat, padělat, zabavovat účty, ovládat peněžní toky nebo způsobovat inflaci,

Veškerá komunikace v síti probíhá pomocí počítačového programu (nebo jiného klienta, např. na mobilu), který přímo komunikuje s dalšími uzly (účastníky).

Účastníci jsou dvojího druhu: koncoví uživatelé a těžaři. Každý účastník může být koncový uživatel, těžař, anebo obojí.

Hotovostní a bezhotovostní platební styk

Každý uživatel má jednu nebo více peněženek/adres.

Kvůli anonymitě je doporučeno pro každou příchozí platbu vygenerovat novou adresu (odesílatel pak neuvidí zůstatek příjemce, protože bude posílat peníze na prázdnou adresu)

Bitcoin je samostatná měna zcela nezávislá na tradičních měnách jako koruna, euro apod.

Samotná hodnota Bitcoinu – podobně jako většiny ostatních měn – vychází pouze z poptávky a nabídky na trhu.

Není tedy kryta zlatem ani jinými komoditami (to by ani kvůli decentralizované povaze nebylo možné), ale podobně jako jiné běžné měny je kryta pouze důvěrou, že s ní bude možno v budoucnu zaplatit stejně jako dnes.

Cena je tedy dána ekonomickou rovnováhou

Otázka A 20. Finanční arbit

- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, funkce FA zřízena k 1.lednu 2003
- **státem zřízený orgán mimosoudního řešení sporů mezi poskytovateli vybraných služeb na finančním trhu a jejich klienty – finanční instituce a spotřebitel (§3)**
- rozhoduje nezávisle a nestranně, smírné řešení sporu
- rychlost, neformálnost, bezplatnost řízení
- **Pravomoc:**
- vybrané služby: **platební služby, elektronické peníze, úvěry (i mikroúvěry, hypoteční úvěry), kolektivní investování, investice- investiční služby a investiční fondy, životní pojištění, stavební spoření, směna měn**
- **Jmenování a osoba FA**
- jmenován **vládou** (odpovídá jí), návrh ministra F
- funkční období **5 let**, každý rok – **zpráva o činnosti pro PS**
- odvoláván vládou – nezpůsobilý / závažně / opakovaně porušil povinnosti fce z.
- bezúhonnost, plná svéprávnost, dobrá pověst, kvalifikace a zkušenost, Mgr. práv a 5 let praxe na finančním trhu
- **fce neslučitelná s veřejnou funkcí** a činností v řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech podnikatelských subjektů, neslučitelné s jinou výdělečnou činností
- **Kancelář finančního arbitra**
- zabezpečení fungování úřadu, z rozpočtu MF, organizační složka státu, úprava statutem, který vydává FA
- **zástupce FA** (FA jej může zčásti pověřit rozhodovací činností, také je jmenován vládou), oddělení kanceláře
- **Řízení před FA**
- **na návrh (pouze) spotřebitele** – formulář, není třeba zastoupení, fin. instituce je povinna se účastnit, stejné účinky jako podání žb u soudu
- **FA není vázán návrhem**, aktivně vyhledává důkazy a může od stran důkazy požadovat (instituce je povinna vyhovět, povinnost podat vysvětlení)
- vychází ze skutkového stavu věci, volně hodnotí důkazy
- **nepřípustnost návrhu:** nepřísluší do působnosti FA, litispendence nebo rei iudicata (soud, rozhodčí ř., FA), rozhodčí doložka nevyklučuje působnost FA
- rozhoduje nezávisle, nestranně, podle nejlepšího vědomí a svědomí, bez průtahů, na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem
- **písemné, ústně** – návrh účastníka nebo FA
- jazyk – smlouvy, obvyklého jazyka jednání stran
- přiměřeně podle **Správního řádu**, nestanoví-li zákon o FA jinak
- **Rozhodnutí**
- **Usnesení – zastavení řízení**
- 1. následná nepřípustnost
- 2. návrhové neposkytl potřebnou součinnost (poučen!)
- 3. návrhové vzdal návrh zpět
- 4. zjevně šikanózní nebo bezdůvodný návrh
- 5. FA může do 60 dnů Ř zastavit – řešení sporu by svou právní nebo skutkovou složitostí vážně ohrozilo účel řízení
- **Nález**
- výrok, odůvodnění, poučení o námitkách
- do 90 dnů od shromáždění všech potřebných podkladů (max + 90 dnů pro složitost)
- písemné vyhotovení do vlastních rukou
- **Odůvodněné námitky**
- do 15 dnů od vyhotovení písemného nálezu
- **odkladný účinek** (podány včas)
- **Rozhodnutí o námitkách** – FA potvrdí/změní nález, do 30 dnů
- písemné vyhotovení do vlastních rukou
- **konečné rozhodnutí** – doručený nález již nelze napadnout, je v PM, je vykonatelný uplynutím lhůty k plnění (není-li – pak PM)
- **Náklady řízení**
- řízení **není zpoplatněno**, náklady si nesou strany samy (tlumočení nese instituce)
- vyhověl-li FA i z části návrhu – sankce pro instituci
- **sankce – 10 %** z toho, co má **instituce** návrhovateli platit, nejméně však 15 000, příjem státního rozpočtu
- FA a kancelář FA je rozpočtovou složkou MF
- **Ostatní**
- informační povinnost institucí – o sobě pro FA
- FA informuje orgány dohledu o nedostacích v činnosti institucí
- FA poskytuje pomoc návrhovatelům

- FA může ukládat pořádkové pokuty – instituci, FO nebo PO
- **Soudní přezkum rozhodnutí arbitra**
- **proti nálezů** – žaloba v civilním soudnictví
- **proti uložení sankce instituci** - žaloba v civilním soudnictví
- **proti pořádkové pokutě** - žaloba ve správním soudnictví
- souhlasí-li soud s nálezem – zamítne žalobu jako nedůvodnou
- soud není vázán nálezem, může provádět dokazování
- náklady řízení – zásada úspěchu ve věci
- rozhodne-li soud jinak než FA – Nález není v PM, není vykonatelný, proti rozhodnutí soudu se lze odvolat

Otázka A 21. Právní úprava a postavení České národní banky

Otázka A 22. Činnosti České národní banky

Otázka A 23. Pojem, druhy a činnosti bank

Otázka A 24. Bankovní soustava a regulace

Otázka A 25. Pojišťovny a penzijní společnosti

Pojišťovnictví

- = specifické odvětví ekonomiky, které zabezpečuje finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnosti lidí
- systém a pravidla provozování činností spadající do odvětví, podmínky provozování pojišťovací a zabezpečovací činnosti, dohled v pojišťovnictví
- **Právní úprava**
- **zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví**
- prováděcí vyhláška č. 434/2009 Sb.
- součást finančního trhu
- **sektor** – pojišťovny, zajišťovny a a pojišťovací holdingové osoby, všechny pojišťovací instituce, které mají oprávnění k provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti v dané ekonomice ve všech jejích formách
- **úkol a účel pojišťovnictví**: prostřednictvím pojišťovací činnosti vytvářet a rozdělovat speciální peněžní rezervy a fondy a v rámci stanovených pravidel je užívat k uhrazení pojistných potřeb vznikajících z nahodilých událostí v závislosti na působení pojistného rizika
- **základní pojmový znak: přebírání rizik založených na nahodilosti**
- **pojišťovací činnost** – pojistné smlouvy – přebírání pojistných rizik, správa pojištění, likvidace pojistných událostí, asistenční služby, nakládání s aktivy (technické rezervy pojišťovny), smlouvy se zajišťovny, činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků, činnost související s pojišťovací činností (poradenská, vzdělávací, ..)
- **Pojišťovací činnost – oprávnění k provozu na území ČR**
- a) **tuzemská pojišťovna s povolením ČNB**

- b) **pojišťovna z jiného ČS** na základě práva zřizovat pobočky nebo svobody dočasně poskytovat služby
- c) **pojišťovna 3. státu s povolením ČNB**
- princip **jednotného evropského pasu** – odstranění překážek, na základě povolení uděleného v 1 ČS je osoba oprávněná působit v kterémkoliv ČS a to je na základě oznamovací činnosti vůči určitému orgánu daného státu
- právo usazení – pobočka, trvalá přítomnost
- svoboda dočasně poskytovat služby – dočasný charakter (SDEU – může mít kancelář atd., ale posuzuje se časově)

Forma pojišťovny

- tuzemská p. se sídlem v ČR - **akciová společnost nebo družstvo**, evropská společnost nebo evropská družstevní společnost
- i jiná forma, pokud tak stanoví právní předpis

Povolení

- **uděluje ČNB** (orgán dohledu)
- **licenční systém – podle pojistných odvětví**
- povolení podle požadovaných činností – pojistných odvětví, životních pojištění, neživotních pojištění (úraz a nemoc)
- povolení k provozování činnosti související s pojišťovací činností
- má povahu **jednotného evropského pasu** – provozuje-li v jiném ČS má ozn. povinnost i vůči ČNB
- **Písemná žádost** - žadatel prokazuje:
 - a) dostatečnou schopnost požadované činnosti provozně a finančně zabezpečit
 - b) dává záruku obezřetného řízení společnosti
 - c) předkládá obchodní plán
 - d) pojistně technické doklady k plánované činnosti (výpočet pojistného, technické rezervy,...)
 - e) doložení existence vlastních zdrojů – zákon stanoví minimum garančního fondu
- už nepředkládá (EP) ke schválení pojistné podmínky (bylo to zdlouhavé při změnách, x trh, jen pokud to vyžaduje zvl. zákon)
- **ČNB -> Rozhodnutí o povolení k provozování pojišťovací činnosti -> PM -> návrh na zápis do OR -> PM**
- **Usnesení o zápisu vzniká pojišťovna**

Zajišťovací činnost

- uzavírání smluv (zajišťovacích), kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená a pojišťovna se zavazuje platit zajišťovně ve smlouvě určenou část pojistného z pojistných smluv uzavřených pojišťovnou, které jsou předmětem této smlouvy
- **zajištění je vlastně přenesení části pojistného rizika převzatého pojišťovnou na jinou, zvlášť k tomu určenou instituci – zajišťovnu**
- zajišťovnou může být i pojišťovna, která je oprávněna provádět zajišťovací činnost
- zajišťovny mohou být **pouze akciové společnosti** nebo evropské společnosti

Zprostředkovatelská činnost

- zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí
- **odborná činnost** spočívající v předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv, přípravné práce vedoucí k uzavření pojistných/z. smluv, uzavírání p/z smluv jménem a na účet P/Z, pomoc při správě P, vyřizování nároků z p/z smluv
- FO/PO – vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pz, pojišťovací agent,...

Dohled

- ČNB, dohled se vykonává zejména v zájmu **ochrany spotřebitele**
- **území ČR**, pojišťovací, zajišťovací a zprostředkovatelská činnost
- 2 oblasti:
 - a) **oblast povolovacího řízení**
 - b) **oblast dohledu nad činností subjektů**
- předmět dohledu – dodržování zákona o pojišťovnictví, soulad činností s povolením, hospodaření z hlediska zabezpečení splnitelnosti závazků, způsob, tvorba a použití technických rezerv, solventnost, účetnictví, řídicí a kontrolní systém a doplňkový systém
- **Opatření k nápravě**, orgán může např. rozhodnout o použití zisku k úhradě neuhrazené ztráty
- Nařízení ozdravného plánu (ohrožení splnitelnosti závazků), Omezení/zákaz nakládání s volnými aktivy, Nucená správa, Pozastavení oprávnění k uzavírání smluv, Odejmout povolení
- **Pokuty** – sankce, pouze na základě zákona a v souladu s ním

Penzijní společnosti

Právní úprava

- zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření – zrušen zákonem 376/2015 Sb., k 1.1.2018
- **zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření**
- vyhlášky

- současný stav: 1. pilíř – základní důchodové pojištění (státní), 2. pilíř zrušen, 3. pilíř – doplňkové penzijní spoření **Penzijní společnost (§29)**
- nový subjekt na finančním trhu, od 1. ledna 2013 (dříve penzijní fondy)
- **akciová společnost**
- **sídlo v ČR**
- počáteční kapitál nejméně 50 milionů Kč
- **povolení ČNB**, povolení k jednotlivým fondům
- = **akciová společnost, která podle zákona o doplňkovém penzijním spoření shromažďuje peněžní prostředky od účastníků dps a státu poskytnuté ve prospěch účastníků dps, umisťuje je do účastnických fondů, obhospodařuje fondy a vyplácí dávky dps**
- hodně laicky: instituce, kam si ukládáme penzijní připojištění a kde se částka v průběhu let zhodnocuje – podle úrokové sazby, kterou společnost nabízí, částku ovlivňuje – výše našeho příspěvku, výše příspěvku Z-tele, výše státního příspěvku, doba pojištění
- **Dohled**
- ČNB – nad penzijními společnostmi
- MF – nad nakládáním se státním příspěvkem (v doplňkovém ps)
- **Doplňkové penzijní spoření (3. pilíř)**
- nástupce penzijního připojištění (byl 3. pilířem)
- Doplnkové penzijní spoření je **shromažďování a umístování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření (dále jen „účastník“), příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě. (§1 odst.2)**
- účastník pouze FO, která uzavřela smlouvu s penzijní společností (1 osoba jen 1 smlouva!)
- dobrovolný vstup, státní příspěvek – pokud účastník něco přispívá
- účastník – osobní penzijní účet, shromažďování peněžních jednotek, výplata pro různé druhy dávek (starobní penze, invalidní penze,...) a to po splnění podmínek pro výplatu (např. starobní penze – 60+ let)
- **Příspěvky:**
- a) příspěvek účastníka
- b) příspěvek účastníka placený Z-tele za účastníka
- c) státní příspěvek – MF, podmínky!

Otázka A 26. Finanční trh ■ pojem, členění a charakteristika

Finanční trh

- **Finanční trh** je základním finančněprávním institutem, který představuje **system vztahů, nástrojů, subjektů a institucí, umožňujících shromažďování, soustředění, rozdělování a rozmisťování dočasně volných finančních prostředků na základě nabídky a poptávky.**
 - Alternativně lze definovat jako **trh na němž dochází k redistribuci volných peněžních zdrojů na smluvním principu, a to od nabízejících subjektů k poptávajícím subjektům**
- Funkce finančního trhu:
 - **soustředování** (akumulace, agregace) dočasně volných peněžních zdrojů
 - **rozmisťování** (alokace) peněžních prostředků tam, kde je jejich využití nejefektivnější
 - **zapořádání** (mobilizace) volných zdrojů do ekonomického procesu.

Prameny práva finančních trhů

- Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu
- Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu
- Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví
- Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Členění finančních trhů

- Finančních trhů je více druhů. Základní členění je členění podle charakteru obchodovaných instrumentů a časovém horizontu jejich životnosti na **peněžní trh** a **kapitálový trh**

- **Peněžní trh:** trh krátkodobých peněz, instrumenty se splatností do 1 roku (řádově dny až měsíce).
- **Kapitálový trh:** trh dlouhodobých peněz, instrumenty se splatností nad 1 rok (řádově jednotky až desítky let).
- Dále lze trhy členit podle charakteru obchodovaných nástrojů na **primární trhy** a **sekundární trhy**.
 - **Primární trh:** trh s novými emisemi cenných papírů, hlavní funkcí je získání finančního kapitálu pro nové investice.
 - **Sekundární trh:** trh s dříve vydanými cennými papíry, hlavní funkcí je zajišťovat likviditu pro investory.
- Konečně lze finanční trhy členit podle dodání na **promptní trhy** a **termínové trhy**.
 - **Promptní trh:** trh, kde jsou cenné papíry a jiné instrumenty obchodovány s okamžitým dodáním.
 - **Termínový trh:** trh, kde jsou cenné papíry a jiné instrumenty obchodovány s dodáním v budoucnosti.

Charakteristika finančního trhu

- Finanční trh je charakteristický **2 základními druhy subjektů**, a sice **věřiteli** a **dlužníky**.
 - Věřitelé pocítují relativní přebytek peněžních prostředků a jsou ochotni je dočasně poskytnout jiným.
 - Dlužníci pocítují relativní nedostatek peněžních prostředků, potřebují si je opatřit a jsou ochotni za to zaplatit cenu.
- Pro věřitele by investice měla splňovat:
 - co nejvyšší výnosnost
 - no nejvyšší likvidita
 - co nejmenší riziko
- Pro dlužníky by investice měla splňovat:
 - co nejmenší náklady
 - co nejdélní doba návratnosti
- Finanční trh je pak místo, kde se tyto protichůdné požadavky setkávají.

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka A 27. Subjekty finančního trhu a jejich kategorizace

Otázka A 28. Instrumenty finančního trhu

- **Instrumenty finančního trhu** jsou předměty obchodované na finančních trzích.
- Podoby finančních instrumentů:
 - **Bankovní služby**
 - **Úvěr a zápůjčka**
 - **Zahraniční měny**
 - **Reálné investiční instrumenty** (nemovitosti, drahé kovy, umělecké sbírky, ...)
 - **Investiční nástroje**
 - **Investiční cenné papíry**
 - **Cenné papíry kolektivního investování** (podílové listy podílového fondu, ...)
 - **Nástroje peněžního trhu** (pokladniční poukázky, depozitní certifikáty, směnky, ...)
 - **Deriváty** (forwardy, futures, opce, swapy)

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka A 29. Investiční služby a regulované trhy cenných papírů

Otázka A 30. Investiční společnosti a investiční fondy

Otázka B 1. Daňová soustava a principy jejího uspořádání

Pojem daňové soustavy

- **Daňová soustava** představuje souhrn daní v užším smyslu (tedy peněžitých plnění označených názvem „daň“) vybíraných v určitém státě v určitém čase (jde tedy o členěný „seznam daní“).
- Pojem daňová soustava je třeba odlišovat od pojmu **daňový systém**, což je pojem tvořený souhrnně
 - daňovou soustavou
 - právně, organizačně a technicky konstituovaným systémem institucí zabezpečujících správu daní
 - systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které instituce zabezpečující správu daní uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům či dalším osobám

Principy uspořádání daňové soustavy

- Daňová soustava se tradičně dělí podle ekonomického dopadu na subjekt daně na daně **přímé** a daně **nepřímé**.
 - Daně přímé ekonomicky přímo zatěžují subjekt daně (například daně z příjmů).
 - Daně nepřímé ekonomicky zatěžují jinou osobu, než subjekt daně (například daň z přidané hodnoty).
- Daně přímé se dále tradičně dělí na
 - Daně **důchodového typu** postihující důchod, tedy příjem dané osoby (například daň z příjmů právnických osob).
 - Daně **majetkového typu** postihující majetek, a to buď majetek ležící (majetek v klidu, například daň z nemovitých věcí) nebo majetek v pohybu (**daně transferové**, například daň z nabytí nemovitých věcí).
 - Daně **ostatní**, které nespadnou do výše uvedených kategorií.
- Daně nepřímé se pak dělí na
 - Nepřímé daně **všeobecné (univerzální)**, které se vztahují zásadně na všechna dodání zboží a poskytnutí služeb (například daň z přidané hodnoty)
 - Nepřímé daně **selektivní**, které se vztahují jen na výslovně vymezená dodání zboží resp. poskytnutí služeb (například spotřební daně)

Daňová soustava České republiky

Tučně označené pojmy představují jednotlivé součásti daňové soustavy. Ostatní pojmy představují běžně užívané stupně členění této soustavy.

- Přímé daně:
 - Důchodové:
 - Daně z příjmů:
 - **Daň z příjmů fyzických osob**
 - **Daň z příjmů právnických osob**
 - Majetkové:
 - V klidu:
 - **Daň z nemovitých věcí** (tvořená daní z pozemků a daní ze staveb a jednotek)
 - **Daň silniční**
 - Transferové:
 - **Daň z nabytí nemovitých věcí**
 - Ostatní:
 - **Daň z hazardních her ***
- Nepřímé daně:
 - Všeobecné:

- **Daň z přidané hodnoty**
- Selektivní:
 - **Spotřební daně** (tvořené daní z minerálních olejů, daní z lihu, daní z piva, daní vína a meziproductů, daní z tabákových výrobků a daní ze surového tabáku)
 - Energetické (ekologické daně):
 - **Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů**
 - **Daň z pevných paliv**
 - **Daň z elektřiny**
-) U daně z hazardních her je sporné její zařazení mezi přímé daně, v zahraničí se pojmá i jako daň ze spotřeby, tedy nepřímá daň. V Praze se nakonec došlo ke shodě, že jde patrně o daň přímou ostatní. Ale je to otevřená otázka.

Na co si dát pozor

- V návaznosti na rekonstrukci soukromého práva byla upravena i daňová terminologie. Namísto pojmu „nemovitost“ se tak používá pojem „nemovitá věc“, a to i v názvu daní.
- Daň dědická a daň darovací byly zrušené (resp. integrovány do daní z příjmů).
- Daň z nabytí nemovitých věcí se nejmenuje daň z převodu nemovitostí. Zejména někteří autoři této daně, kteří jsou mezi zkoušejícími, by i v návaznosti na recentní judikaturu správních soudů mohli vnímat pojem „převod“ v názvu této daně úkorně.
- Někteří zkoušející mají za to, že alespoň názvy daní by měl zkoušený umět.

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka B 2. Poplatková soustava a principy jejího uspořádání

Pojem poplatkové soustavy

- **Poplatková soustava** představuje souhrn poplatků (tedy peněžitých plnění daňového typu označených názvem „poplatek“) vybíraných v určitém státě v určitém čase (jde tedy o členěný „seznam poplatků“).

Principy uspořádání poplatkové soustavy

- Poplatková soustava se tradičně nečlení podobně rozvitě jako daňová soustava.
- Poplatky se tak člení pouze na **místní** a **státní**. Toto třídění narušuje existence mnoha poplatků, které ale nepatří do žádné tradiční kategorie poplatků a jsou rozesety po celém právním řádu (tzv. **ostatní poplatky** resp. **poplatky sui generis**).

Poplatková soustava České republiky

Tučně označené pojmy představují jednotlivé součásti poplatkové soustavy. Ostatní pojmy představují běžně užívané stupně členění této soustavy.

- Státní:
 - **Soudní poplatky** (jednotlivé soudní poplatky vymezuje sazebník)
 - **Správní poplatky** (jednotlivé správní poplatky vymezuje sazebník)
- Místní:
 - **Místní poplatky**
 - **Poplatek ze psů**
 - **Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt**
 - **Poplatek za užívání veřejného prostranství**
 - **Poplatek ze vstupného**
 - **Poplatek z ubytovací kapacity**
 - **Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst**
 - **Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů**
 - **Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace**

- Ostatní (sui generis):
 - Vodní poplatky:
 - Poplatek za odebrané množství podzemní vody
 - Poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
 - Výše poplatku za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
 - Audiovizuální poplatky
 - Poplatky za ukládání radioaktivních odpadů
 - atd.

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka B 3. Základní a ostatní prvky právní konstrukce daní

Pojem konstrukčních prvků daní

- Konstrukční prvky daně představují hmotněprávní koncept, který slouží k určení toho, kdo, za co a v jaké výši má platit daň, poplatek nebo jiné obdobné peněžité plnění (daň v širokém smyslu).
- Jde jak o pojem teoretický, sloužící k popisu existujících daní, tak o praktický koncept jak v zákoně dostatečně určitě tyto aspekty daní vyjádřit.
- Z tohoto důvodu jsou současné daňové zákony standardně ve své hmotněprávní části psány právě po jednotlivých konstrukčních prvcích. Starší předpisy zejména poplatkového práva však takto členěny nejsou (např. místní poplatky v zákoně č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích). I u těchto daní lze konstrukční prvky nalézt (např. předmětem poplatku ze psa je pes a subjektem tohoto poplatku je jeho držitel), ale jde v praxi o komplikovanou činnost. Nejasné vymezení pak vede k interpretačním problémům. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby v daňových zákonech byly konstrukční prvky vymezeny explicitně.
- Konstrukční prvky se dělí na:
 - **základní konstrukční prvky**, které musí hmotněprávní úprava daní obsahovat vždy, jinak jde o právní úpravu defektní
 - **ostatní konstrukční prvky**, které jsou volitelné a je na zákonodárci, zda je použije. Obecně lze konstatovat, že použití ostatních konstrukčních prvků vede zpravidla ke zmírnění daňového zatížení pro některé skupiny subjektů daně (např. osvobození) za cenu vyšší administrativní náročnosti (např. nutnost dokládat oprávněnost nároku na osvobození).

Základní konstrukční prvky

Obecně k základním konstrukčním prvkům

- Podle čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod lze daně a poplatky ukládat pouze na základě zákona.
- Ústavní soud v případě „malé pivovary“ (Pl.ÚS 3/95 ze dne 11. 10. 1995) dovedl, že základní konstrukční prvky nelze blanketně ponechat na prováděcích právních předpisech (např. ve vyhlášce), ale musí být uvedeny přímo v zákoně, nebo musí být zmocnění dostatečně určité.
 - Pražská učebnice finančního práva z toho dovozuje, že základní konstrukční prvky musí být zcela obsaženy v zákoně. S tím ale nelze zcela souhlasit, ÚS připustil podzákonnou úpravu, pokud bude dostatečně určitá.
 - Zákon o místních poplatcích tak určuje meze sazby a obec v obecně závazné vyhlášce určuje konkrétní výši sazby.
 - Horní zákon (44/1988 Sb.) stanoví meze pro určení sazby úhrady z vydobytých nerostů (tzv. urbura) a konkrétní sazba je určena v nařízení vlády.

Subjekt daně (KDO?)

- Subjekt daně je osoba nebo jednotka bez právní osobnosti (např. svěřenský fond), která má povinnost daň platit a na kterou dopadají další hmotněprávní povinnosti.
- V oblasti přímých daní a poplatků se zpravidla označuje pojmem **poplatník**.
- V oblasti nepřímých daní se zpravidla označuje pojmem **plátce**. Z ekonomického hlediska (ale nikoliv právního!) je totiž u nepřímých daní možné hovořit i o poplatníkovi, tedy o tom, na koho daň ekonomicky skutečně dopadá.

- Plátce (například daně z přidané hodnoty) je třeba odlišovat od plátce daně ve smyslu daňového řádu (plátce, který je povinen daň vybrat nebo srazit a odvést správci daně).
- V praxi existují i případy, kdy má subjekt daně jiné označení (např. odběratel podle § 88 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon), případně nemá označení žádné. Tento stav je v současné době spíše nežádoucí.
- Subjekt daně je třeba odlišovat od pojmu daňový subjekt - subjekt daně je hmotněprávní pojem, zatímco daňový subjekt je pojem procesněprávní.
- Subjekt daně je také třeba odlišovat od pojmu subjekt daňověprávního vztahu (těmi jsou stát a subjekt daně).

Předmět daně (ZA CO?)

- Předmět daně představuje hospodářskou skutečnost, na jejímž základě je možné subjektu daně uložit daňovou povinnost.
- Jde zpravidla o právní skutečnost, na jejímž základě vzniká daňový dluh.
- Předmětem může být zejména
 - **Příjem**, např. daň z příjmů fyzických resp. právnických osob.
 - **Činnost**, např. daň z hazardních her.
 - **Věc/majetek**, např. daň silniční, daň z nemovitých věcí, poplatek ze psa.
 - **Spotřeba**, např. daň z přidané hodnoty, daň z příjmů.
 - **Existence daňového subjektu**, např. poll tax (daň z hlavy, která vedla k pádu Margaret Thatcherové)
 - **Přechod přes hranici**, např. clo, daň z přidané hodnoty.
 - **Jednání/úkon**, např. soudní poplatky, správní poplatky.
 - nebo cokoliv jiného...

Základ daně (KOLIK?)

- Vyjádření předmětu daně v penězích nebo v jiné vhodné jednotce.
- Základ daně může být
 - **valorický**, pokud je vyjádřen v penězích (např. výše příjmu v korunách u daně z příjmů fyzických osob).
 - **specifický**, pokud je vyjádřen v jiných jednotkách (např. plocha pozemku v m²/sup₂ u daně z pozemků).

Sazba daně (KOLIK?)

- Měřítko, pomocí něhož se stanoví výše daně ze základu daně.
- Typ sazby se odvozuje od typu základu - výsledná daň je vždy v penězích. Proto musí být sazba u valorického základu v procentech a u specifického základu v korunách (za danou jednotku).
- Typy sazby podle jejich konstrukce:
 - **Pevná sazba** - sazba v Kč pro specifický základ, např. u daně silniční.
 - **Poměrná sazba** - sazba v procentech pro valorický základ.
 - **Sazba poměrná lineární** - libovolnou výši základu platí stejná výše sazby (např. sazba 21 % u daně z přidané hodnoty).
 - **Sazba poměrná progresivní** - sazba daně roste se základem daně
 - **Sazba poměrná progresivní klouzavá** - pozvolný růst výše daně. Vyšší sazba daně se použije pouze na tu část základu, která přesahuje určenou hranici, a na zbývající část základu se použije nižší sazba. Jde o obvyklý model progresivní sazby, který byl dříve obsažen například v dani z příjmů fyzických osob.
 - **Sazba poměrná progresivní stupňovitá** - skokovitý růst výše daně. V případě, že základ překročí stanovenou hranici, zdaní se celý vyšší sazbou daně. Zvýšení základu o 1 Kč tak může vést k zásadnímu zvýšení daně. Tento model dnes není obvyklý.
 - **Sazba poměrná degresivní** - sazba daně klesá se základem daně (čím vyšší základ, tím nižší sazba). Ekonomicky výkonnějším subjektům je tak ukládána nižší daň než subjektům méně výkonným. Tento typ sazby se snadno může dostat do rozporu s ústavním pořádkem.
- Typy sazby podle jejich počtu:
 - **Jednotná** - daň má pouze jednu sazbu, použitelnou na všechny případy (například daň z příjmů fyzických osob, jednotná sazba 15 %).
 - **Diferencovaná** - daň má více různých sazeb (například daň z přidané hodnoty, základní sazba 21 % a snížené sazby 15 % a 10 %).

Výpočet daně

- Tento konstrukční prvek není všeobecně přijímán jako základní konstrukční prvek. Někteří zkoušející jej však za základní konstrukční prvek považují. Ostatní to o nich alespoň ví a berou to na vědomí...
- Postup, jak ze základu a sazby spočítat daň.

- Může jít o prostý součin, ale výpočet může být složitější, například v průběhu výpočtu mohou být upravovány výše sazeb (u daně silniční), daň se může počítat na základě dílčích základů, které se samostatně zaokrouhlují (daň z hazardních her) apod.
- Daň z přidané hodnoty obsahuje dvojitý postup výpočtu daně, podle toho zda je cena nabízena s daní (tedy je nutné zpětně dopočítat základ) nebo bez daně (tedy je přímo znám základ daně).

Zdaňovací období (JAK ČASTO?)

- Období, ke kterému se vztahují konstrukční prvky a určuje se jejich výše. Zároveň ze zdaňovacího období vyplývá, jestli se daň pravidelně opakuje.
- Zdaňovací období je zpravidla kalendářní rok, čtvrtletí nebo měsíc.
- Rozdělení:
 - **Opakující se daň / daň se zdaňovacím obdobím:** pravidelně se opakující daň, jde o naprostou většinu daní.
 - **Jednorázová daň / daň bez zdaňovacího období:** daň, která se váže k určité skutečnosti, nastane pouze jednou a tím je vyřízená. Například daň z nabytí nemovitých věcí nebo správní poplatky.

Splatnost (KDY?)

- **Tento konstrukční prvek není všeobecně přijímán jako základní konstrukční prvek. Někteří zkoušející jej však za základní konstrukční prvek považují. Ostatní to o nich alespoň ví a berou to na vědomí...**
- Okamžik, se kterým právní předpis spojuje provedení platební povinnosti subjektem daně.
- Standardně je shodná se lhůtou pro podání daňového přiznání, pokud se podává, ale nemusí tomu tak být (například u spotřebních daní).
- Rozdělení:
 - **Placení jednorázové:** daň se platí v jediné splátce, a to v okamžik, kdy je známá výše daně (tedy zpravidla po skončení zdaňovacího období).
 - **Placení ve splátkách:** daň se platí v několika splátkách, přičemž výše daně je již známa (tedy zpravidla po skončení zdaňovacího období).
 - **Placení zálohové:** daň se platí v jedné nebo několika zálohách, přičemž výše daně není ještě známa (tedy zpravidla před skončením zdaňovacího období).

Rozpočtové určení daně (KOMU?)

- Určení veřejného rozpočtu, do kterého plyne výnos daně.
- Rozdělení:
 - **Sdílené daně:** daň, jejíž výnos plyne do více veřejných rozpočtů (například daň z přidané hodnoty).
 - **Výlučné daně:** daň, jejíž výnos plyne do jediného veřejného rozpočtu.
 - **Daně výlučné místní:** daně jejichž výnos plyne pouze do rozpočtu územního samosprávného celku (např. místní poplatky, daň z nemovitých věcí).
 - **Daně výlučné státní:**
 - **Daně výlučné státní plynoucí do státního rozpočtu:** daně, jejichž výnos plyne pouze do státního rozpočtu (např. daň z nabytí nemovitých věcí, spotřební daně, ...)
 - **Daně výlučné státní plynoucí do státního fondu:** daně, jejichž výnos plyne pouze do některého ze státních fondů (např. daň silniční, audiovizuální poplatky podle zákona č. 496/2012 Sb.)
- Tento konstrukční prvek je standardně upraven v jiném předpisu, než samotná daň (ale není tomu vždy, například daň z hazardních her má rozpočtové určení upraveno přímo v zákoně o dani z hazardních her).
 - Rozpočtové určení některých daní, pokud jde o příjem rozpočtu obcí, krajů a Státního fondu dopravní infrastruktury, je upraven v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) - např. daně z příjmů, daň z přidané hodnoty a daň silniční.
 - Rozpočtové určení daní, které jsou výlučně státní plynoucí do státního rozpočtu, je upraveno přímo v § 6 odst. 1 písm. a) „velkých rozpočtových pravidel“ (zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla))

Ostatní (korekční) konstrukční prvky

Osvobození od daně

- Vyloučení určité skutečnosti, která jinak naplňuje předmět daně, ze zdanění (**osvobození věcné**) nebo osoby, která je jinak subjektem daně, ze zdanění (**osvobození osobní**).
- Osvobodit od daně lze pouze skutečnost, která naplňuje předmět daně. Protože je naplněn předmět daně, tak se sice v případě osvobození daň neplatí, ale mohou nastat jiné povinnosti, například povinnost oznámit

správci daně osvobozené příjmy (např. oznámení o osvobozených příjmech fyzických osob podle § 38v zákona o daních z příjmů).

- Osvobození může být i **podmíněné** (např. u daně z lihu).

Sleva na dani

- Snížení výše daně při naplnění určených podmínek.
- Na rozdíl od nezdanitelné části základu daně resp. odečitatelných položek se sleva na dani uplatňuje až na výslednou daň. Projeví se tak v plné výši.
- Například základní sleva na poplatníka podle § 35ba odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmů nebo sleva na kombinovanou dopravu podle § 12 zákona o dani silniční.

Nezdanitelná část základu daně

- Vyloučení určité části základu daně ze zdanění. Tato část základu daně tak nevstoupí do výpočtu výše daně.
- Na rozdíl od slevy na dani se nezdanitelná část základu daně projeví na výši výsledné daně pouze částečně, protože se základ snižuje před násobením sazbou daně. Na druhou stranu se může nezdanitelná část základu daně projevit i ve větším rozsahu, pokud dojde k posunu v pásmu daňové sazby při progresivním zdanění.
- Například dary na dobročinné účely podle § 15 zákona o daních z příjmů nebo částka 3.000,- Kč za odběr krve podle stejného ustanovení.

Odečitatelné položky (od základu daně)

- Možnost snížit základ daně o vymezené položky.
- Platí o nich to samé co o nezdanitelné části základu daně.
- Např. § 34 zákona o daních z příjmů.

Daněproště minimum

- Základ daně, ze kterého se daň ještě nevybírání.
- Základ daně musí přesáhnout daněproště minimum, aby se daň vybírala.

Minimální výše daně

- Výše daně, která se neplatí. Aby se daň platila, musí přesáhnout minimální výši daně.
- Důvodem pro zavedení minimální výše daně je minimalizace administrativních nákladů, protože by výběr nízké částky stál více, než samotná výše daně.
- Např. 30 Kč u daně z nemovitých věcí.

Minimální daň

- Nejnížší výše daně, která má být zaplácena, bez ohledu na výši základu daně.
- Důvodem pro zavedení minimální daně je zejména snaha o zamezení obcházení daní, aby se subjektu daně nevyplatilo daň uměle neoprávněně snižovat.
- Například minimální dílčí daň z technických her.

Minimální základ daně

- Nejnížší výše základu daně, bez ohledu na jeho skutečnou výši.
- Obdoba minimální daně, ale uplatnitelná přímo na základ daně, tedy před užitím sazby apod.

Prameny

- BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Otázka B 4. Pojem, funkce a druhy daní, poplatků a cla

Otázka B 5. Subjekty a předmět daně z příjmů fyzických osob

Subjekty daně z příjmů fyzických osob

- Subjekt daně se označuje pojmem **poplatník**.
- Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je každá **fyzická osoba** (a to bez ohledu na státní občanství nebo místo pobytu, poplatníkem české daně z příjmů je tak každý člověk na Zemi).
- Poplatníci se dělí na
 - **daňové rezidenty** České republiky
 - **daňové nerezidenty** České republiky

Daňový rezident České republiky

- Poplatník je daňovým rezidentem České republiky, pokud
 - má na území České republiky **bydliště**
 - Zákon o daních z příjmů má vlastní definici bydliště nezávislou na občanském zákoníku.
 - Bydliště je místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl, trvale se v tomto bytě zdržovat.
 - se na území České republiky **obvykle zdržuje**
 - Obvyklé zdržování se = pobyt v délce alespoň 183 dnů v roce, může být přerušováno a započítává se každý započatý den
- U daňového rezidenta podléhají české dani z příjmů fyzických osob **veškeré jeho příjmy**, bez ohledu na stát, ve kterém jich poplatník dosáhnul.

Daňový nerezident České republiky

- Poplatník je daňovým nerezidentem České republiky, pokud není daňovým rezidentem České republiky nebo pokud tak stanoví smlouva o zamezení dvojímu zdanění.
- Poplatník, který se na území České republiky obvykle zdržuje pouze za účelem studia nebo léčení, není daňovým rezidentem České republiky, ale je daňovým nerezidentem.
- U daňového nerezidenta podléhají české dani z příjmů fyzických osob pouze příjmy **ze zdrojů na území České republiky**.

Předmět daně z příjmů fyzických osob

- Předmětem daně z příjmů fyzických osob je peněžní i nepeněžní příjem, který spadne do jedné z následujících kategorií:
 - Příjmy ze **závislé činnosti** (zejména příjmy ze zaměstnání).
 - mzda
 - plat
 - funkční požitky - odměny ústavních činitelů, odměny za výkon funkce (§ 6 odst. 10)
 - atd.
 - Příjmy ze **samostatné činnosti** (zejména příjmy z podnikání).
 - příjmy ze živnosti
 - příjmy ze zemědělské výroby
 - podíl společníka v. o. s.
 - příjem z jiného podnikání (např. advokát, soukromý lékař, pojišťovací zprostředkovatel, ...)
 - příjem z výkonu nezávislého povolání (např. herec, hudebník, ...)
 - příjem z autorských práv
 - atd.
 - Příjmy z **kapitálového majetku** (zejména úroky, dividendy apod.)
 - dividendy
 - podíl na zisku tichého společníka
 - úroky
 - výnos z jednorázového vkladu
 - plnění ze zisku svěřenského fondu
 - atd.
 - Příjmy z **nájmu** (včetně pachtu)

- nájem nemovitých věcí
- nájem bytu
- nájem movitých věcí, pokud nejde o příležitostný nájem (pak by šlo o ostatní příjem)
- Ostatní příjmy nespádající do předchozích kategorií
 - Tato kategorie je vymezena demonstrativním výčtem, dani tak nakonec podléhají všechny druhy příjmů poplatníka s výjimkou vyloučených příjmů.
 - příležitostné činnosti
 - prodej věci
 - přijaté výživné, důchod, ...
 - výhra z hazardních her
 - bezúplatný příjem (například dar)
 - atd.
- Daň z příjmů fyzických osob obsahuje **negativní vymezení předmětu daně** - seznam příjmů, které jsou vyloučeny z předmětu daně (§ 3 odst. 4 a § 6 odst. 7)
- Samotný pojem příjem je obtížné vymezit.
 - Příjem může být chápán jako jednorázové zvýšení majetku.
 - Příjem také může být chápán jako toková veličina - zvýšení majetku za určitý čas.

Otázka B 6. Zdaňování příjmů ze závislé činnosti

Otázka B 7. Zdaňování příjmů ze samostatné činnosti

Otázka B 8. Zdaňování příjmů z nájmu a ostatních příjmů

Otázka B 9. Základ a sazba daně z příjmů fyzických osob

Otázka B 10. Daň z příjmů právnických osob

Otázka B 11. Správa daní z příjmů

Otázka B 12. Daňové odpisy a daň vybíraná srážkou

Otázka B 13. Daň z pozemků

Otázka B 14. Daň ze staveb a jednotek

Otázka B 15. Silniční daň a daň z hazardních her

Daň silniční

Obecně k dani

Stručná charakteristika

Daň silniční je **přímou majetkovou daní**, jejímž předmětem jsou zásadně silniční vozidla (tedy osobní a nákladní automobily a jejich přípojná vozidla) používaná k podnikání. Daň silniční je daní s nejnižším výnosem daně (cca 5 miliard ročně). Obsahuje některé ekologické prvky, které jsou však s ohledem na výši daně spíše neúčinné.

Prameny práva

- **Základní právní úprava:** zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční
- **Rozpočtové určení:** zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Ekologické aspekty daně silniční

- Osvobození od daně u vozidel, která nemají spalovací motor a u vozidel, která jezdí na alternativní pohony (CNG, LPG) - § 3 písm. f)
- Zvýšení sazby daně u starších vozidel - § 6 odst. 8
- Snížení sazby u nových vozidel - § 6 odst. 6 a 7
- Sleva na dani u tzv. kombinované dopravy - § 12

Základní konstrukční prvky

Subjekt daně

- Subjekt daně se označuje pojmem **poplatník**
- Poplatníkem je zásadně osoba, která je zapsána jako provozovatel v technickém průkazu vozidla. Výjimečně je poplatníkem uživatel vozidla, pokud je v TP zapsána jako provozovatel osoba, která zemřela, zanikla nebo byla zrušena, anebo pokud je jeho provozovatel odhlášen z registru vozidel.
- Poplatníkem je také **zaměstnavatel**, pokud zaměstnanci proplácí cestu (pokud mu vyplatí cestovní náhrady).

Předmět daně

- Předmětem daně jsou **silniční vozidla** (viz zákon č. 56/2001 Sb.), a to motorová vozidla a jejich přípojná vozidla, která jsou **registrována v ČR** (tedy mají českou registrační značku), **provozována v ČR** a **používána poplatníkem daně z příjmů právnických osob** (s výjimkou veřejně prospěšných poplatníků) nebo **poplatníkem daně z příjmů fyzických osob** při samostatné činnosti (tedy zejména k podnikání).
- Nákladní automobily s nejvyšší povolenou hmotností nad 3,5 tuny (údaj z TP) registrované v ČR jsou předmětem daně vždy.

Základ daně

- Základ daně je **specifický**.

- Tři kategorie základu:
 1. **osobní automobily**: základ je v kubických centimetrech, např. Škoda Octavia 1,6 má základ 1600 cm³.
 2. **návěsy** (tedy přípojná vozidla k tahači návěsů, tahač s návěsem = kamion): základ tvoří dvojice součtu největších povolených hmotností na nápravy (údaj z TP) a počet náprav (náprava = část podvozku vozidla nesoucí kola).
 3. **ostatní vozidla**: největší povolená hmotnost v tunách (údaj z TP) a počet náprav.
- Údaje pro určení základu daně se zjišťují z TP.

Sazba daně

- Sazba daně je **pevná diferencovaná**.
- Nejde o sazbu v klasickém smyslu, v § 6 je uvedena tabulka hodnot. Ty se ale nenásobí výší základu (jako u jiných daní), ale podle hodnoty základu se najde příslušná hodnota sazby, která po případných úpravách odpovídá přímo výši daně.
- Pokud v průběhu zdaňovacího období dojde k přestavbě vozidla, která změní sazbu (nebo základ), použije se nová hodnota až v příštím zdaňovacím období (§ 14). **Pozor! Neplatí pro osvobození.**
- Sazba podle odstavců 1 resp. 2 se případně upravuje:
 - U **jiných než osobních automobilů**, které jsou používány v **rostlinné výrobě** se sazba sníží o 25 % (§ 6 odst. 5)
 - U **nových vozidel** se sazba v prvních 108 měsících sníží o 48 % (prvních 36 měsíců), 40 % (druhých 36 měsíců) resp. 25 % (třetích 36 měsíců) - § 6 odst. 6 a 7. Měsíce se počítají ode dne první registrace (ať už v ČR nebo v zahraničí).
 - U **starých vozidel** se sazba zvýší o 25 % (§ 6 odst. 8).
 - U **„veřejně prospěšných dodávek“ a jejich přípojných vozidel** se sazba sníží o 100 % (jde o pokus obcházet evropskou směrnicí stanovící, že se tato vozidla mají danit, ČR je však danit nechce) - § 6 odst. 9.
 - U **„veřejně prospěšných nákladáků“ a jejich přípojných vozidel** se sazba sníží o 48 % (§ 6 odst. 10).
- U **osobního automobilu zaměstnance**, kde je poplatníkem zaměstnavatel, se namísto výše uvedeného může použít sazba **25 Kč za den**, pokud je to výhodnější.

Výpočet daně

- Daň se nepočítá, její hodnota odpovídá přímo sazbě, případně upravené podle § 6 odst. 4 až 10.
- Sazba se určuje po jednotlivých měsících.
- Zaokrouhlování: daň, záloha i sleva se zaokrouhluje na celé koruny nahoru po jednotlivých vozidlech (§ 11).

Zdaňovací období

- Zdaňovacím obdobím je **kalendářní rok**.
- Pro uplatňování daně jsou však rozhodné **kalendářní měsíce**. Daň se platí pouze za ty měsíce, kdy je naplněn její předmět (§ 8) a vozidlo není osvobozeno (§ 9). Za každý takový měsíc se připočte 1/12 roční sazby (i kdyby byl předmět naplněn nebo vozidlo nebylo osvobozeno byť po jediný den).

Splatnost

- Do konce lhůty pro podání daňového přiznání (31. leden kalendářního roku bezprostředně následujícího po konci zdaňovacího období) - § 15 odst. 2.

Rozpočtové určení

- Daň silniční je **výlučná daň státní**.
- Celý její celostátní hrubý výnos je příjmem **Státního fondu dopravní infrastruktury**.

Ostatní konstrukční prvky

Osvobození od daně

- Osvobozena jsou **jednostopá vozidla** (motoroky apod) - § 3 písm. a)
- Dále jsou osvobozena různá vozidla podle způsobu jejich používání (např. vozidla pro linkovou vnitrostátní přepravu - autobusy), nebo jejich provozovatel (např. diplomatické mise).
- Pokud v průběhu zdaňovacího období vznikne nárok na osvobození od daně (např. přestavba na LPG motor), postupuje se jako kdyby došlo k zániku daňové povinnosti (tedy se osvobození uplatní až od dalšího měsíce).

Sleva na dani

- Pokud je vozidlo používáno v rámci **kombinované dopravy** uplatní se sleva na dani ve výši 25 % až 100 %.
- Kombinovanou dopravou je přeprava kontejnerů na dálku zejména ppo železnici nebo lodí, s tím že po silnici je tento kontejner vezen jen v počátečním a koncovém úseku (tedy od producenta na nádraží/do přístavu nebo z nádraží/přístavu ke konzumentovi).

Správa daně

Správce daně

- Správcem daně jsou **orgány Finanční správy České republiky** (tedy finanční úřad) - § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 456/2011 Sb.

Daňové přiznání

- Poplatník je povinen podat daňové přiznání (§ 15 odst. 1).
- Přiznání se podává do 31. ledna kalendářního roku bezprostředně následujícího po skončení zdaňovacího období.

Zálohy

- Daň se platí zálohově 4× ročně.
- U zaměstnaneckého vozidla se pro účely záloh určí, zda se použije sazba podle § 6 odst. 1 nebo sazba 25 Kč/den. Tento způsob se pak musí použít u všech záloh v daném roce (pokud to přestane být výhodné, uplatní se výhodnější sazba až v daňovém přiznání).
- Zaplacené zálohy se započtou proti stanovené dani.

Registrace

- Poplatník daně se musí registrovat u správce daně (§ 16 odst. 4).

Daň z hazardních her

Obecně k dani

Stručná charakteristika

Daň z hazardních her se řadí mezi **přímé daně ostatní** (o jejím zařazení se vedou teoretické spory, v zahraničí je obdobná daň pojímána i jako nepřímá daň spotřební). Předmětem je provozování hazardních her na území České republiky a daň dopadá pouze na provozovatele (ti daní zisk z provozování hazardních her jak daní z příjmů, tak daní z hazardních her), ale nikoliv na hráče (na ty dopadá pouze daň z příjmů, od které jsou ale zásadně osvobozeni). Daň dopadá i na nelegální provozování hazardních her. Jde o nejnovější daň uloženou v České republice, která nahradila dřívější odvod z loterií a jiných podobných her. Na dani z hazardních her se pilotně zkouší nový model správy daně - tzv. samovyměření.

Prameny práva

- **Základní právní úprava:** Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her.
- **Vymezení základních pojmů:** Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách.

Obecně k hazardním hrám

- Lze provozovat pouze vymezenou množinu hazardních her upravených v zákoně o hazardních hrách.
- Hazardní hry se dělí do tří kategorií:
 - Hry, k jejichž provozování je potřeba základní povolení - loterie, kursová sázka, totalizátorová hra, bingo, technická hra (= výherní automaty) a živá hra (= hry v kasinu, poker, blackjack, ruleta, ...).
 - Hry, které se musí ohlašovat - „velká“ tombola (tombola s herní jistinou nad 100.000,- Kč), turnaj malého rozsahu (= mariášové turnaje, ...)
 - Hry, které není třeba ani ohlašovat - „malá“ tombola (tombola s herní jistinou do 100.000,- Kč).
- Provozovatelem hazardní hry smí být pouze právnická osoba (s výjimkou malé tomboly). Nelegálně však fakticky může hazard provozovat kdokoliv resp. cokoliv (i např. svěřenský fond).
- Hazardní hry je možné provozovat i na Internetu. Pak přichází otázka, v které zemi je danit, zda v místě spotřeby, nebo v místě sídla provozovatele. Přístup se v jednotlivých státech liší, v České republice se daní

provozování v místě spotřeby, např. na Gibraltarě ale v místě sídla provozovatele. To může vést ke dvojímu zdanění.

- Obec může na svém území provozování hazardních her omezit nebo zcela zakázat.

Základní konstrukční prvky

Subjekt daně

- Subjekt daně se označuje pojmem **poplatník**.
- Poplatníkem daně je provozovatel hazardní hry, tedy:
 - Držitel základního povolení nebo ten kdo bez tohoto povolení provozuje hazardní hru, k jejímuž provozování je základní povolení potřeba.
 - Ohlašovatel hazardní hry nebo ten, kdo měl provozovanou hru ohlásit.
- Poplatníkem může být tedy zejména právnická osoba, ale může jím být i fyzická osoba nebo jednotka bez právní osobnosti (např. svěřenský fond) v případě nelegálních provozovatelů.

Předmět daně

- **Provozování hazardní hry** k jejímuž provozování je třeba základní povolení nebo ohlášení **na území České republiky pro účastníka hazardní hry**.
 - Jde tedy o **všechny hazardní hry podle zákona o hazardních hrách výjimkou „malé“ tomboly**.
 - Pojem „provozování“ vymezuje zákon o hazardních hrách (jde jak o samotné provozování, tak o související činnosti).
 - U hry provozované prostřednictvím **Internetu** se za provozování na území České republiky považuje provozování, které je i jen z části zaměřeno nebo cíleno mimo jiné na osoby, které mají bydliště na území České republiky (§ 2 odst. 2 zákona o hazardních hrách).
 - **Účastník hazardní hry** je fyzická osoba, která se k účasti na hře zaregistrovala, nebo zaplatila vklad (§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o hazardních hrách).
- Zvláštní případy předmětu:
 - Sdílená loterie (příklad: eurojackpot, reklama s miliardářem) - § 2 odst. 2.
 - Hra kde čeští hráči (= účastník hazardní hry) hrají proti cizím hráčům (zejména internetová živá hra, např. poker) - § 2 odst. 3.

Základ daně

- Základ je rozdělen na 8 dílčích základů.
- **Princip IN-OUT**, částka o kterou úhrn přijatých a nevrácených vkladů (IN) převyšuje úhrn vyplacených výher (OUT)
 - Ve světě obvyklý i princip IN, tedy pouze vklady.
 - Vklad = jakékoliv plnění opravňující k účasti na hazardní hře, zejména sázka a další plnění stanovené provozovatelem, opravňující k účasti na hazardní hře (§ 4 odst. 1 písm. c) zákona o hazardních hrách).
 - Sázka = sázejícím dobrovolně určené nevratné plnění, které bude porovnáváno s výsledkem hazardní hry (§ 4 odst. 1 písm. d) zákona o hazardních hrách)
 - Výhru zákon o hazardních hrách nedefinuje.
 - Nepeněžní vklady a výhry se ocení podle zákona o oceňování majetku.
 - V praxi konstrukce přináší problémy při vracení vkladů (různé bonusy od provozovatelů), protože se tím zpětně sníží základ a provozovatelé podávají dodatečná daňová příznání.
- V případě her, kdy čeští hráči hrají proti cizím hráčům se použije složitější vzorec, odpovídající trojčlence: z celosvětového IN-OUT do českého základu daně vstoupí pouze ta část, která poměrně odpovídá českému IN (§ 3 odst. 2).

Sazba daně

- Sazba daně je **poměrná lineární diferencovaná**.
- Sazba vyjadřuje společenskou škodlivost jednotlivých hazardních her (proto mají technické hry sazbu 35 %). V původním návrhu byla sazba více diferencovaná (měla tři pásma a lépe zohledňovala společenskou škodlivost jednotlivých her).

Výpočet daně

- Daň se vypočte jako součet jednotlivých dílčích daní (tedy daní za jednotlivé druhy hazardních her).
- Jednotlivé dílčí základy podle druhů hazardních her se zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru a vynásobí se sazbou.

- V případě dílčího základu z technické hry se výsledek součinu porovná s výší minimální dílčí daně. Použije se vyšší z těchto hodnot.

Zdaňovací období

- Zdaňovacím obdobím je kalendářní čtvrtletí.

Splatnost

- Daň je splatná spolu se lhůtou pro podání daňového přiznání.

Rozpočtové určení

- Jde o **sdílenou daň**.
- Výnos z **dílčí daně z technických her** se dělí mezi obce (65 %) a stát (35 %). Na konkrétní obec pak připadne daň odpovídající počtu povolených herních pozic technické hry v obci vůči počtu pozic v celé republice.
 - Obec, která na svém území provozování hazardních her omezila nebo přímo zakázala, má o to nižší podíl na výnosu dílčí daně z technických her (a to i z her, které proběhly na Internetu).
- Výnos ostatních dílčích daní se dělí mezi obce (30 %) a stát (70 %). Pro přepočtení výnosu daně pro konkrétní obec se použije stejný klíč jako pro daň z příjmů právnických osob.

Ostatní konstrukční prvky

Minimální dílčí daň

- Aby se omezila motivace provozovatelů manipulovat se zařízením technické hry (= s výherním automatem), zavádí se minimální dílčí daň.
- Minimální dílčí daň činí 9.200,- Kč za každou povolenou herní pozici (jde tedy o formální kritérium, počet povolených pozic a nikoliv počet pozic skutečně provozovaných).

Správa daně

Správce daně

- Správcem daně jsou **orgány Finanční správy České republiky** (tedy finanční úřad) - § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 456/2011 Sb.

Daňové přiznání

- Poplatník je povinen podat daňové přiznání (§ 9 odst. 1), které lze podat pouze elektronicky.
- Přiznání se podává do 25 dnů od skončení zdaňovacího období (§ 136 odst. 4 daňového řádu).

Registrace

- Poplatník daně se **nemusí** registrovat u správce daně.

Samovyměření

- U daně z hazardních her se pilotně zkouší nový model stanovení daně, tzv. **samovyměření**.
- Daň se nevyměří rozhodnutím správce daně (platebním výměrem), ale uplatní se fikce vyměření přímo podáním daňového přiznání.
 - Pokud se přiznání nepodá, uplatní se fikce, že bylo podáno a tvrdila se v něm daň ve výši 0 Kč.
- Výhodou pro poplatníka je rychlejší přístup k případnému vratitelnému přeplatku. Výhodou pro správce daně je to, že každé další stanovení daně je již doměřením (což má vliv na úrok a penále).

Otázka B 16. Daň z nabytí nemovitých věcí

Obecně k dani

Stručná charakteristika

Daň z nabytí nemovitých věcí je **přímou daní tranferovou**. Jde o jedinou daň upravenou v zákonném opatření Senátu. Tato daň nahradila dřívější daň z převodu nemovitostí, která postihovala stejné plnění, tedy úplatný převod nemovité věci, avšak zatěžovala převodce a nikoliv nabyvatele. To se mělo nové dani změnit, což vyjadřoval i její název (již ne daň z převodu, ale daň z nabytí). V průběhu legislativního procesu však došlo ke změně v osobě poplatníka, kdy název daně neodpovídal jejímu obsahu. Tento nesoulad byl s účinností od podzimu 2016 odstraněn. V současné době jde o daň, jejímž předmětem je úplatné nabytí nemovité věci.

Daň má přes svou stručnost relativně složitou konstrukci, která se snaží jednak zamezit obcházení daně fiktivní, příliš nízkou kupní cenou a zároveň se snaží ulehčit subjektům daně tím, že není nutné mít vždy k dispozici znalecký posudek, protože hodnotu nemovité věci určí sám správce daně při vyměrování daně. Ve skutečnosti to ale vede k tomu, že má daň velmi složité daňové příznání (ve kterém se specifikují různé vlastnosti nemovité věci - počet místností, oken, topení, van, oken, toalet, saun, ...), které zpravidla nikdo nevyplní správně...

Prameny práva

- **Základní předpis:** Zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.
- **Postup určení směrné hodnoty:** Vyhláška č. 419/2013 Sb., k provedení zákonného opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí.
- **Rozpočtové určení:** Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Základní konstrukční prvky

Subjekt daně

- Subjekt daně se označuje pojmem **poplatník**.
- Poplatníkem je **nabyvatel** nemovité věci.
- V případě vložení nemovité věci do svěřenského fondu, podílového fondu nebo fondu obhospodařovaného penzijní společností, uplatní se fikce, že tento fond je nabyvatelem.

Předmět daně

- Předmětem daně je **úplatné nabytí nemovité věci**, kterou je
 - Pozemek, stavba nebo jednotka nacházející se na území České republiky.
 - Právo stavby zatěžující pozemek nacházející se na území České republiky.
- Předmětem daně je i úplatné spoluvlastnického podílu.
- Vedle úplatného nabytí je předmětem daně ještě nabytí vlastnického práva na základě fiduciárního převodu nebo na základě úplatného postoupení pohledávky zajištěné fiduciárním převodem.
- S ohledem na možnost vložit nemovitou věc do fondu (srov. subjekt daně) a uniknout tak zdanění se za nabytí vlastnického práva povyžuje i vklad do takového fondu.
- Daň dále reaguje na další majetkoprávní zvláštnosti občanského zákoníku. Za nabytí vlastnického práva se tak považuje také
 - Nabytí stavby, která se stane součástí pozemku.
 - Prodloužení doby, na kterou je zřízeno právo stavby.

Základ daně

- Základ daně je **valorický**.
- Základem daně je **nabývací hodnota** snižená o **uznatelný výdaj**.
 - Nabývací hodnota se určuje relativně složitým postupem popsáním níže.
 - Uznatelným výdajem (§ 24) jsou odměna a náklady prokazatelně zaplacené znalci v souvislosti se znaleckým posudkem, který vyžaduje daňové příznání. Zákon nevymezuje, kdy je k daňovému příznání povinnost přiložit znalecký posudek, tato otázka je tak ponechána na Ministerstvu financí, které formuláře daňového příznání vydává (§ 72 odst. 1 daňového řádu).

Nabývací hodnota

- Nabývací hodnota odpovídá jedné z následujících hodnot:
 - Sjednaná cena:** jde o cenu nemovité věci uvedenou ve smlouvě. V případě směny je sjednanou cenou pouze doplatek, cena pozbývané věci je nerozhodná.
 - Podle aktuální judikatury nezahrnuje sjednaná cena případné DPH, pokud kupní cena DPH obsahovala (i když tomu zákonodárce tak chtěl, ale nevyjádřil to podle NSS dost jasně, pouze to napsal do důvodové zprávy...).
 - Srovnávací daňová hodnota:** jde o hodnotu nemovité věci, která je určena na základě znaleckého posudku nebo na základě ocenění provedeného správcem daně.
 - Zjištěná cena:** jde o hodnotu nemovité věci zjištěnou znalcem.
 - Zvláštní cena:** jde o náhradní hodnotu, která je zákonem určena pro případ zvláštních situací (dražba, vklad do obchodní korporace, insolvence, dědictví, atd.)
- Pravidla pro určení nabývací hodnoty:
 - Je-li možné určit zvláštní cenu (tedy nastala-li zvláštní situace), je nabývací hodnotou zvláštní cena.
 - Stanoví-li zákon, že je sjednaná cena výlučná (§ 22), je nabývací hodnotou sjednaná cena.
 - Stanoví-li zákon, že je zjištěná cena výlučná (§ 23), je nabývací hodnotou zjištěná cena.
 - Není-li možné určit sjednanou cenu (např. ji smlouva nestanoví nebo ji stanoví souhrnně za několik nemovitých věcí), je nabývací hodnotou zjištěná cena (§ 12 odst. 3 písm. a)).
 - Je-li srovnávací daňová hodnota vyšší než sjednaná cena (tedy je-li sjednaná cena „podezřele“ nízká), je nabývací hodnotou srovnávací daňová hodnota.
 - V ostatních případech (tedy pokud je sjednaná cena známa a je vyšší nebo rovná než srovnávací daňová hodnota), je nabývací hodnotou sjednaná cena.

Srovnávací daňová hodnota a směrná hodnota

- Pro zamezení daňovým podvodům se používá **srovnávací daňová hodnota**, která odpovídá korekčnímu konstrukčnímu prvku minimální výše základu (byť se tak výslovně neoznačuje).
- Srovnávací daňová hodnota se vypočte buď ze **zjištěné ceny**, což je hodnota věci určená znalcem ve znaleckém posudku, nebo ze **směrné hodnoty**, což je hodnota věci určená správcem daně na základě zákonem předvídaného postupu.
 - Poplatník si může sám zvolit, jaká metoda se použije pro určení srovnávací daňové hodnoty.
 - Pokud ale poplatník nespolupracuje nebo pokud směrnou hodnotu nelze určit, tak se použije pro výpočet srovnávací daňové hodnoty vždy zjištěná cena.
- Pro určení srovnávací daňové hodnoty je dále určující, jestli jde o směnu nebo nikoliv.
 - V případě **směny** je srovnávací daňovou hodnotou 100 % ze zjištěné ceny resp. směrné hodnoty.
 - V **ostatních případech** je srovnávací daňovou hodnotou 75 % ze zjištěné ceny resp. směrné hodnoty.
- Směrná hodnota** může u některých druhů nemovitých věcí (§ 15 odst. 3) nahradit znalecký posudek. Jde zejména o domy, bytové jednotky, garáže nebo pozemky, jichž jsou součástí, nebo o zemědělské pozemky.
- Postup výpočtu směrné hodnoty určuje vyhláška plná vzorečků a podrobných tabulek.
- Jeden z údajů, který se zapisuje do katastru podle katastrálního zákona, je cenový údaj uvedený v listinách, které jsou podkladem pro zápis do katastru. Z toho se jednou má sestavit cenová mapa republiky, která se promítne do vyhlášky a podle které se zpřesní výpočet směrné hodnoty. V praxi to zatím nefunguje...

Sazba daně

- Sazba daně z nabytí nemovitých věcí je **jednotná poměrná lineární** ve výši 4 %.

Výpočet daně

- Základ daně zaokrouhlený na stokoruny nahoru se násobí sazbou.

Zdaňovací období

- Daň z nabytí nemovitých věcí **nemá zdaňovací období**, jde o **daň jednorázovou**.

Splatnost

- Do konce lhůty pro podání daňového přiznání (do konce třetího kalendářního měsíce od měsíce následujícího provedení vkladu do katastru, pokud se věc v katastru eviduje, jinak od nabytí vlastnického práva).

Rozpočtové určení

- Daň z nabytí nemovitých věcí je **daň výlučná státní**.

- Její celý výnos je příjmem státního rozpočtu.

Ostatní konstrukční prvky

Osvobození od daně

- Právní úprava obsahuje několik okruhů osvobození. Všechna jsou označena jako věcná osvobození, i když některá jsou osobní (např. § 6).
- V praxi je nejvýznamnějším osvobození u nových nemovitých staveb (§ 7):
 - Dokončený a užívaný rodinný dům nebo jednotka v **bytovém domě** (případně pozemek, jehož jsou součástí) jsou osvobozeny od daně v případě **prvního úplatného** nabytí vlastnického práva, pokud k němu dojde do 5 let ode dne jejich dokončení nebo započetí užívání.
 - **Aktuální kauza:** v praxi se prodávají i jednotky v rodinných domech (ať už ve dvojdomcích nebo v „panelácích na ležato“). Ty ale osvobozeny nejsou (jednotka v rodinném domě není rodinný dům). Podle veřejné ochránčyně práv jde o opomenutí zákonodárce, nevědomou mezeru v zákoně, která by měla být vyplněna analogií. Podle správce daně je právní úprava v pořádku a jednotky v rodinných domech by se měly danit (má to být jedno z opatření k zamezení obcházení stavebních předpisů, pro bytové domy platí přísnější regulace).

Správa daně

Správce daně

- Správcem daně jsou **orgány Finanční správy České republiky** (tedy finanční úřad) - § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 456/2011 Sb.

Daňové přiznání

- Poplatník je povinen podat daňové přiznání (§ 32 resp. 33).
- Pro běh lhůty je rozhodné, zda se nemovitá věc eviduje v katastru nemovitostí:
 - U nemovité věci **evidované** v katastru nemovitostí se daňové přiznání dává do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl proveden vklad do katastru.
 - U nemovité věci **nevidované** v katastru nemovitostí se daňové přiznání dává do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo nabyto vlastnické právo (s určitými výjimkami ve speciálních případech nabytí jako např. dražba, § 33 odst. 2).

Registrace

- Poplatník se nemusí **registrovat** u správce daně.

Zvláštní postup, pokud byla k určení srovnávací daňové hodnoty použita směrná hodnota

- V případě, kdy byla k určení srovnávací daňové hodnoty použita směrná hodnota, se uplatní zvláštní postup správy daně (§ 42 a násl.).
- Protože směrnou hodnotu počítá správce daně, a ta se eventuálně může stát základem daně (resp. částka od směrné hodnoty odvozená), nelze uplatnit klasický model, kdy poplatník sám daň spočítá a tvrdí.
- Poplatník proto namísto daně tvrdí v daňovém přiznání **zálohu**, kterou také následně platí. Záloha činí **4 % ze sjednané ceny** (tedy z kupní ceny nebo u směny z doplatku). Záloha je splatná ve lhůtě pro podání daňového přiznání.
- Správce daně následně zálohu vyměří (vydá platební výměr), fakticky zde pouze zkoumá, zda umí poplatník spočítat 4 % ze sjednané ceny.
- Poté (nebo spolu s vyměřením zálohy) správce daně určí směrnou hodnotu a vyměří (vydá platební výměr) samotnou daň, postupem uvedeným výše.
 - Pokud **daň odpovídá záloze** (nikdy nemůže být nižší), hledí se na vyměřovanou zálohu jako na tvrzenou daň (aby fungovala obecná úprava vyměřovacího řízení v daňovém řádu) a zaplacená záloha se započte na daň.
 - Pokud **je daň vyšší než záloha**, je rozdíl splatný v náhradní lhůtě 30 dnů. Výjimkou je situace, kdy je rozdíl nižší než 200 Kč, pak se uplatní fikce, že daň je stejná jako záloha.
 - Daň nikdy nemůže být nižší než záloha.

Na co si dát pozor

- Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí byl původně převodce s možností dohodnout se, že poplatníkem bude nabyvatel. Převodce v takovém případě byl ručitelem. V současné době je poplatníkem vždy nabyvatel a institut ručitele již v případě této daně nenalezneme.
- Lhůta pro podání daňového přiznání se počítá ode dne provedení vkladu (tedy dne kdy zápis reálně proběhl) a nikoliv ode dne jeho právních účinků (které fikcí nastanou ke dni podání návrhu na vklad na katastr).

Otázka B 17. Subjekty a předmět daně z přidané hodnoty

Otázka B 18. Základ, sazba a správa daně z přidané hodnoty

Otázka B 19. Spotřební a energetické daně

Otázka B 20. Státní, místní a ostatní poplatky

Otázka B 21. Mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění a metody zamezení dvojího zdanění

Otázka B 22. Subjekt a předmět cla

Otázka B 23. Základ, sazba a správa cla

Otázka B 24. Charakteristické rysy, principy a základní zásady správy daní

Otázka B 25. Správce daně a osoby zúčastněné na správě daní

Otázka B 26. Daňová kontrola a místní šetření

Otázka B 27. Právní prostředky ochrany při správě daní

Otázka B 28. Řízení registrační a řízení o závazném posouzení

Řízení registrační

- V případě některých daní se musí daňový subjekt zaregistrovat u správce daně.
- Registrační řízení upravuje **daňový řád** v § 125 až § 131.
- Povinnost registrace k určité dani upravuje přímo právní úprava daně daně. Registrační povinnost tak **není všeobecná**.
 - **Daň z příjmů fyzických osob**: § 39 zákona o daních z příjmů. Registraci podléhá fyzická osoba, která vykonává samostatnou činnost.
 - **Daň z příjmů právnických osob**: § 39a zákona o daních z příjmů. Registraci podléhá zásadně každý daňový rezident a v případě daňových nerezidentů ti, kteří mají v České republice stálou provozovnu nebo mají příjmy ze zdrojů na území České republiky.
 - **Obě daně z příjmů**: § 39b zákona o daních z příjmů. Plátce daně (tedy zaměstnavatel a pak ten, který vybírá daň srážkou) a případně i jeho pokladna se musí registrovat u správce daně.
 - **Daň silniční**: Poplatník má registrační povinnost (§ 16 odst. 4 zákona o dani silniční).
 - **Daň z přidané hodnoty**:
 - **Povinná registrace**: osoba povinná k dani, která naplnila podmínky dané v zákoně má povinnost se registrovat jako plátce (§ 94) nebo jako identifikovaná osoba (§ 97). Skupina má registrační povinnost (§ 95a).
 - **Dobrovolná registrace**: osoba povinná k dani se může dobrovolně registrovat jako plátce (§ 94a zákona o dani z přidané hodnoty) nebo jako identifikovaná osoba (§ 97a zákona o dani z přidané hodnoty).
 - **Spotřební daně**: Registrační povinnost mají:
 - Plátce (§ 4 odst. 2 zákona o spotřebních daních).
 - Osoby nakládající se zvláštním minerálním olejem (§ 134x zákona o spotřebních daních).
 - Osoba skladující surový tabák (§ 134zi zákona o spotřebních daních).
 - **Energetické (ekologické) daně**:
 - **Daň ze zemního plynu a některých dalších plynů**: plátce má registrační povinnost (čl. LXXII § 3 odst. 2 zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů).
 - **Daň z pevných paliv**: plátce má registrační povinnost (čl. LXXIII § 3 odst. 2 zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů).
 - **Daň z elektřiny**: plátce má registrační povinnost (čl. LXXIV § 3 odst. 2 zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů).
- Registrace se provádí podáním **příhlášky k registraci** na předepsaném tiskopise vydaném Ministerstvem financí (§ 72 odst. 1 daňového řádu).
- V přihlášce se uvedou předepsané údaje, jejichž obsah zákon explicitně nevymezuje, je pouze stanoveno, že musí jít o údaje potřebné pro správu daní.
 - Zpravidla jde však o údaje o daňovém subjektu, kontaktní údaje, informace o bankovních účtech apod.
- V případě změny registračních údajů je daňový subjekt povinen podat správci daně **oznámení o změně registračních údajů** (opět jde o formalizované podání, pro které platí to samé co pro přihlášku k registraci).
 - Daňový řád stanoví obecnou lhůtu 15 dnů pro oznámení změn.
- V případě, kdy má správce daně pochybnosti o správnosti nebo úplnosti údajů uvedených v přihlášce k registraci nebo v oznámení o změně registračních údajů, uplatní se **postup k odstranění pochybností** (tzv. „PO-Pka“).
 - Pokud daňový subjekt pochybnosti vyjasní ve lhůtě stanovené správcem daně, uplatní se fikce, že podání bylo bez vad.
 - Pokud je daňový subjekt vyjasní až po lhůtě stanovené správcem daně, považuje se přihláška nebo oznámení za podané až dnem vyjasnění údajů (tedy může následovat sankce za pozdní podání).
- O registraci správce daně rozhoduje **rozhodnutím** zásadně ve lhůtě 30 dnů.
 - O registraci nebo o jejím zrušení lze rozhodnout i z moci úřední.
- O změně registrace se provede **úřední záznam** (tedy se nevydává rozhodnutí), a to na základě oznámení nebo z moci úřední.

- Registrovanému daňovému subjektu se přidělí **daňové identifikační číslo (DIČ)**. To je evropsky harmonizované - obsahuje kód státu (u nás CZ).
 - U fyzické osoby je DIČ tvořeno kombinací „CZ“ a rodného čísla.
 - To vede ke kontroverzím, plátce DPH musí uvádět DIČ (a tedy i své rodné číslo) na dokladech. To samé platí i v případě evidence tržeb, kdy tuto povinnost měl každý, kdo eviduje tržby (Ústavní soud to shledal protiústavním).
 - U právnické osoby a jednotky bez právní osobnosti je DIČ tvořeno kombinací „CZ“ a identifikačního čísla (IČO - přiděluje se podle zákona č. 111/2009 Sb. všem entitám, které jsou v registru osob).
 - Pokud daňový subjekt nemá obecný identifikátor (rodné číslo nebo IČO), přidělí mu správce daně rozhodnutím **vlastní identifikátor**.
 - Orgány Finanční správy České republiky tak například přidělují zejména zahraničním daňovým subjektům „VČP“, vlastní číslo poplatníka, které pro účely správy daní nahrazuje IČO.
- V případě, že daňový subjekt nesplní registrační povinnost (tedy nepodá přihlášku k registraci, případně oznámení o změně registračních údajů, případně pokud je podá pozdě), lze mu uložit **pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy** podle § 247a daňového řádu.

Řízení o závazném posouzení

- Při správě daní se může vyskytnout složitá otázka, jak v konkrétním případě aplikovat daňové předpisy. Jak důkazní břemeno, tak odpovědnost za správnou aplikaci předpisů daňového práva, však leží na daňovém subjektu.
- Aby se předešlo neúmyslnému porušování daňového práva a tím i k uplatňování následků porušení povinností při správě daní (např. pokuty nebo úroku z prodlení), existuje v určitých případech **editační povinnost** správce daně, tedy povinnost posoudit daný případ a autoritativně rozhodnout o tom, jak se bude v daném případě daňové právo aplikovat.
 - Editační povinnost může být
 - **Všeobecná**, kdy může daňový subjekt požadovat posouzení zásadně libovolné otázky.
 - Všeobecná editační povinnost se uplatňuje například v Polsku.
 - **Individuální**, kdy zákon stanovuje okruh otázek, jejichž posouzení lze v rámci plnění editační povinnosti správce daně požadovat.
 - V České republice se uplatňuje model individuální editační povinnosti v rámci **řízení o závazném posouzení**.
 - Od editační povinnosti je ale třeba odlišovat obecnou informační povinnost správce daně (např. § 56 odst. 3 daňového řádu) nebo poučovací povinnost (§ 6 odst. 3 daňového řádu), případně „přátelskou radu“ poskytnutou v rámci aplikace zásady součinnosti (§ 6 odst. 4 daňového řádu).
- Obdobně jako u registračního řízení obsahuje daňový řád obecná ustanovení o řízení o závazném posouzení (§ 132 a § 133 daňového řádu) a jednotlivé daňové zákony pak vymezují jednotlivé okruhy, u kterých lze závazné posouzení požadovat.
- Vydané závazné posouzení je **závazné pro správce daně**, avšak závaznost má omezený časový (standardně 3 roky od konce zdaňovacího období, ve kterém bylo vydáno) a věcný rozsah (nejde tak o všeobecně uplatnitelný precedent).
 - Závazné posouzení tak lze uplatnit pouze v situacích, které skutkově přesně odpovídají vymezení v závazném posouzení.
 - Závazné posouzení navíc platí pouze s výhradou změny právní úpravy, na které je založeno. V případě, že se právní úprava změní a v daném případě je relevantní nová právní úprava, nelze již závazné posouzení použít, a to i kdyby ještě neuplynula doba, na kterou je vydáno.
- Závazné posouzení má formu **rozhodnutí** správce daně, proti kterému ale nelze uplatnit opravné prostředky (lze tak uplatnit pouze prostředky dozorčí).
- Uplatnění vydaného závazného posouzení představuje **právo** nikoliv povinnost daňového subjektu, ten jej tak nemusí použít, pokud by pro něj nebylo příznivé.
- Řízení o závazném posouzení podléhá správnímu poplatku (standardně 10.000,- Kč, u evidence tržeb je správní poplatek snížen na 1.000,- Kč).
- Závazná posouzení s přeshraničním prvkem se vyměňují mezi dotčenými státy Evropské unie (§ 13u až § 13z zákona č. 164/2013 Sb.).
- Jednotlivé okruhy závazných posouzení:
 - Zákon o daních z příjmů:
 - Závazné posouzení způsobu rozdělení výdajů (nákladů), které nelze přiřadit pouze ke zdanitelným příjmům (§ 24a).
 - Závazné posouzení poměru výdajů (nákladů) spojených s provozem nemovité věci používané zčásti k činnosti, ze které plyne příjem ze samostatné činnosti, anebo k nájmu a zčásti k soukromým účelům, které lze uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů (§ 24b).
 - Závazné posouzení skutečnosti, zda je zásah do majetku technickým zhodnocením (§ 33a).

- Závazné posouzení výdajů vynaložených na výzkum a vývoj zahrnovaných do odpočtu (§ 34e).
- **Závazné posouzení způsobu, jakým byla vytvořena cena sjednávaná mezi spojenými osobami** (§ 38nc) - tzv. transfer pricing (velmi zásadní prostředek pro boj s mezinárodními daňovými úniky).
- Závazné posouzení způsobu určení základu daně daňového nerezidenta z činností vykonávaných prostřednictvím stálé provozovny (§ 38nd).
- Zákon o dani z přidané hodnoty:
 - Závazné posouzení určení sazby daně u zdanitelného plnění (§ 47b).
 - Závazné posouzení pro použití režimu přenesení daňové povinnosti (§ 92h a § 92i).
- Zákon o evidenci tržeb:
 - Závazné posouzení o určení evidované tržby (§ 32).

Otázka B 29. Daňové řízení nalézací

- **Daňové řízení** podle daňového řádu je řízení (tedy postup správce daně vedoucí k vydání rozhodnutí), které se vede za účelem správného zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady.
- Daňové řízení má standardně dvě roviny - rovinu nalézací, při které se daň stanoví, a rovinu platební, kdy se daň vybere, případně vymáhá.
 - Na rozdíl od ostatních řízení (občanské soudní řízení, správní řízení, trestní řízení, apod.) zpravidla nalézací a platební rovina běží současně, daňový subjekt má současně povinnost tvrdit a současně má povinnost i daň platit.
- Daňové řízení se pak skládá z dílčích řízení (včetně opravných prostředků proti nim):
 - Řízení nalézací, kterými jsou:
 - Řízení vyměřovací, jehož účelem je stanovení daně.
 - Řízení doměřovací, jehož účelem je stanovení změny poslední známé daně.
 - Řízení při placení daně, kterými jsou:
 - Řízení o posečkání daně a rozložení její úhrady na splátky.
 - Řízení o zajištění daně.
 - Řízení exekuční.

Stanovení daně

- Daň je nutno **stanovit**, tedy autoritativně určit její výši.
- Stanovení daně může proběhnout buď **rozhodnutím** správce daně (klasický model).
 - Světovým trendem, ke kterému se chce přihlásit i Česká republika, je však model **samovyměření**, kdy se daň nestanoví rozhodnutím správce daně, ale stanoví se přímo ze zákona na základě jiné právní skutečnosti, kterou je zpravidla podání (nebo nepodání) daňového přiznání.
 - V současné době je samovyměření pilotně testováno u daně z hazardních her. V plánu je zavést samovyměření u prakticky všech daní.

Lhůta pro stanovení daně

- Daň lze stanovit pouze v průběhu lhůty pro stanovení daně (§ 148 daňového řádu), která standardně činí **3 roky** (subjektivní lhůta) a nejvýše činí **10 let** (objektivní lhůta).
- Lhůta pro stanovení daně počne plynout dnem v němž uplynula lhůta pro podání řádného daňového tvrzení.
- Lhůta pro stanovení daně se **prodlužuje o 1 rok**, pokud v posledních 12 měsících běhu lhůty došlo k
 - podání dodatečného daňového tvrzení
 - oznámení rozhodnutí o stanovení daně
 - zahájení řízení o mimořádném opravném prostředku
 - apod.
- Zahájení daňové kontroly, podání řádného daňového tvrzení nebo oznámení výzvy k podání řádného daňového tvrzení v průběhu lhůty pro stanovení daně má za následek, že tato lhůta začne běžet znovu.
- Lhůta pro stanovení daně se **staví** po dobu
 - soudního řízení
 - trestního stíhání
 - atd.
- V případě **pravomocného rozhodnutí soudu** o daňovém trestném činu lze daň stanovit do konce druhého roku, po roce v němž rozhodnutí soudu nabylo právní moci. **A to i když uplynula objektivní lhůta pro stanovení daně.**
- V případě **podání daňového přiznání a současné úhrady daně pro účely zániku daňového trestného činu z důvodu účinné lítosti** lze daň stanovit bez ohledu na běh lhůty pro stanovení daně.

- V minulosti došlo k případu, kdy pachatel uhradil daň po lhůtě pro stanovení daně, trestní řízení bylo skončeno z důvodu účinné lítosti, ale daň již nebylo možné stanovit. Zaplacená daň se tak stala vratitelným přeplatkem (nešla předepsat do evidence daní) a správce daně ji musel vrátit.

Dělená správa

- Některá peněžítá plnění se vyměřují podle jiného právního předpisu než podle daňového řádu. Podle daňového řádu se tak postupuje pouze v platební rovině. Například
 - soudní poplatky, které se stanovují podle občanského soudního řádu.
 - pokuty, o kterých se rozhodne ve správním řízení.
- Takováto peněžítá plnění se označují jako peněžítá plnění v **dělené správě**.

Daňové tvrzení

- Základním institutem pro nalézací řízení je **daňové tvrzení**. Daňovým tvrzením je
 - **Daňové přiznání**
 - **Hlášení**
 - **Vyúčtování**
- Daňové tvrzení může být **řádné, opravné a dodatečné**.
 - **Řádné tvrzení:** (řádné) daňové přiznání, (řádné) vyúčtování, (řádné) hlášení.
 - Daňový řád bohužel nepoužívá explicitně přívlastek „řádný“. Z textu tak občas není jasné, kdy myslí řádné tvrzení a kdy myslí libovolné tvrzení.
 - **Opravné tvrzení:** opravné daňové přiznání, opravné vyúčtování.
 - **Dodatečné daňové tvrzení:** dodatečné daňové přiznání, dodatečné vyúčtování, následné hlášení.
- V důsledku informační asymetrie mezi správcem daně a daňovým subjektem je zásadně pouze daňový subjekt obeznačen s podklady, na základě kterých lze určit výši daně (například výši a strukturu jeho příjmů).
- Povinnost podat daňové tvrzení musí stanovit přímo konkrétní daňový zákon.
- Pokud je třeba upravit údaje v podaném daňovém přiznání nebo v podaném vyúčtování pak:
 - **Před uplynutím lhůty pro podání řádného daňového přiznání nebo řádného vyúčtování** se podává opravné daňové přiznání resp. opravné vyúčtování.
 - Opravné daňové přiznání resp. opravné vyúčtování nahradí původní daňové přiznání nebo původní vyúčtování.
 - V řízení se dále postupuje podle opravného daňového přiznání resp. opravného vyúčtování.
 - Podané opravné daňové přiznání resp. opravné vyúčtování lze před uplynutím lhůty pro podání řádného daňového přiznání resp. řádného vyúčtování opravit opravným daňovým přiznáním resp. opravným vyúčtováním i několikrát.
 - **Po uplynutí lhůty pro podání řádného daňového přiznání nebo řádného vyúčtování** se podává dodatečné daňové přiznání resp. dodatečné vyúčtování.
 - Pro podání dodatečného daňového přiznání resp. dodatečného vyúčtování je stanovena subjektivní lhůta do konce měsíce následujícího po měsíci, ve kterém se dozvěděl o tom, že daň má být jiná než je poslední známá daň.
 - Tato lhůta je v zásadě nesmyslná a v praxi se těžko hlídá. Uvažuje se proto o jejím zrušení.

Lhůty pro podání řádného daňového tvrzení

- Daňový řád obsahuje obecnou lhůtu pro podání daňového přiznání (§ 136 daňového řádu). Jednotlivé daňové zákony však někdy upravují lhůtu odchylně.
- Pokud má zdaňovací období **nejméně 12 měsíců** a vyměřuje se **za** toto období, činí lhůta pro podání daňového přiznání **3 měsíce** od konce zdaňovacího období.
 - Lhůta pro podání přiznání k dani z příjmů tak typicky končí 1. dubna následujícího roku (lhůta počíná běžet ode dne, který následuje po dni, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek jejího běhu - § 33 odst. 1 daňového řádu).
 - Pokud má daňový subjekt zákonem uloženou povinnost mít závěrku ověřenou auditorem, nebo pokud přiznání podává poradce (tedy advokát nebo daňový poradce), činí lhůta **6 měsíců**.
- Pokud má zdaňovací období **12 měsíců** a vyměřuje se **na** toto období, podává se daňové přiznání do konce prvního měsíce tohoto období
 - Většinou tedy 31. leden daného zdaňovacího období.
- Pokud je zdaňovací období **kratší než 12 měsíců**, podává se daňové přiznání **do 25 dnů po jeho uplynutí**.
 - Například zdaňovacím obdobím daně z hazardních her je kalendářní čtvrtletí, daňové přiznání za první čtvrtletí do 25. dubna daného roku.
- Se lhůtou pro podání daňového přiznání je zpravidla spojena splatnost daně.
- Hlášení se pak podává do 20 dnů po uplynutí měsíce, ve kterém nastala skutečnost, která je předmětem hlášení.

- Vyúčtování se podává do 3 měsíců po uplynutí kalendářního roku.

Vyměření daně

- Vyměření daně probíhá ve **vyměřovacím řízení**. Cílem vyměřovacího řízení je **stanovení daně**, tedy vydání rozhodnutí označovaného jako **platební výměr**.
 - Namísto platebního výměru lze v zákonem předvídaných případech vydat takzvaný **hromadný předpisný seznam** (například v případě místních poplatků).
- Daň se vyměřuje buď na základě **řádného daňového přiznání**, nebo na základě **řádného vyúčtování**, anebo **z moci úřední**.
- Pokud se vyměřuje daň **neodchylující se od daně tvrzené**, tak se platební výměr nemusí oznamovat daňovému subjektu, pokud to daňový subjekt nepožaduje.
 - Jde o tzv. **konkludentní vyměření**.
 - Za den vyměření se tak považuje zásadně konec lhůty pro podání řádného daňového přiznání resp. řádného vyúčtování.
- Pokud je vyměřená daň **vyšší než tvrzená daň**, je rozdíl splatný v **náhradní lhůtě** do 15 dnů ode dne právní moci platebního výměru.

Doměření daně

- Rozhodnutí o stanovení daně **nepředstavuje překážku věci rozhodnuté**. V průběhu lhůty pro stanovení daně tak lze o dani rozhodnout po vyměření znova. Toto nové stanovení daně se označuje jako **doměření daně** a rozhodnutí se označuje jako **dodatečný platební výměr**.
- Daň lze doměřit na základě **dodatečného daňového přiznání**, **dodatečného vyúčtování** nebo **z moci úřední**.
 - Z moci úřední lze doměřit daň pouze na základě daňové kontroly. Doměřovat tedy nelze čistě od stolu.

Výzva k podání daňového tvrzení

- Pokud nebylo podáno řádné daňové tvrzení, vyzve správce daně daňový subjekt k jeho podání a stanoví mu k tomu náhradní lhůtu.
- Pokud lze důvodně předpokládat, že bude daň doměřena, může správce daně vyzvat daňový subjekt k podání **dodatečného daňového tvrzení** a stanoví mu k tomu náhradní lhůtu.
 - Pokud daňový subjekt ve lhůtě výzvě nevyhoví, může mu být daň doměřena podle pomůcek.

Průběh nalézacího řízení

- V daňovém nalézacím řízení se uplatní obecná ustanovení o daňovém řízení podle daňového řádu:
 - Daňový subjekt činí podání správci daně podle § 70 až § 77 daňového řádu.
 - Správce daně daňovému subjektu doručuje podle §39 až § 51 daňového řádu.
 - Úřední osoby správce daně i osoby zúčastněné na správě daní jsou vázány mlčenlivostí podle § 52 až § 55 daňového řádu.
 - O řízení se vede spis podle § 64 a § 65 daňového řádu.
 - Důkazní břemeno leží na daňovém subjektu (§ 92 odst. 3 daňového řádu)
- Pokud podá daňový subjekt daňové tvrzení, u kterého má správce daně pochybnosti o jeho správnosti, průkaznosti nebo úplnosti, uplatní se **postup k odstranění pochybností** podle § 89 a § 90 daňového řádu.
 - Správce daně vyzve daňový subjekt k odstranění pochybností a určí mu k tomu lhůtu.
 - Pokud postup k odstranění pochybností neodstraní pochybnosti, zahájí správce daně daňovou kontrolu.
- Správce daně není omezen na podklady, které mu předloží daňový subjekt:
 - Při správě daní se uplatní zásada materiální pravdy (§ 8 odst. 3 daňového řádu).
 - Správce daně může sám vyhledávat důkazní prostředky v rámci **vyhledávací činnosti** (§ 78 daňového řádu), případně může provést **místní šetření** (§ 80 daňového řádu) či **daňovou kontrolu** (§ 85 až § 88 daňového řádu).
 - Pokud daňový subjekt neunese důkazní břemeno a daň nelze stanovit na základě dokazování, může správce daně uplatnit **pomůcky** podle § 99 daňového řádu.
 - Pomůcky jsou náhradní důkazní prostředek, například srovnání s obdobným daňovým subjektem.
 - Pokud nelze daň stanovit ani podle pomůcek **daň se sjedná**.

Otázka B 30. Placení a vymáhání daní

- **Daňové řízení** podle daňového řádu je řízení (tedy postup správce daně vedoucí k vydání rozhodnutí), které se vede za účelem správného zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady.
- Daňové řízení má standardně dvě roviny - rovinu nalézací, při které se daň stanoví, a rovinu platební, kdy se daň vybere, případně vymáhá.
 - Na rozdíl od ostatních řízení (občanské soudní řízení, správní řízení, trestní řízení, apod.) zpravidla nalézací a platební rovina běží současně, daňový subjekt má současně povinnost tvrdit a současně má povinnost i daň platit.
- Daňové řízení se pak skládá z dílčích řízení (včetně opravných prostředků proti nim):
 - Řízení nalézací, kterými jsou:
 - Řízení vyměřovací, jehož účelem je stanovení daně.
 - Řízení doměřovací, jehož účelem je stanovení změny poslední známé daně.
 - Řízení při placení daně, kterými jsou:
 - Řízení o posečkání daně a rozložení její úhrady na splátky.
 - Řízení o zajištění daně.
 - Řízení exekuční.

Evidence daní, nedoplatek a přeplatek

- Správce daně vede pro každý daňový subjekt za každý druh daně **osobní daňový účet**.
- Osobní daňový účet má **kreditní stranu**, na kterou se zaznamenávají platby a vratky, a **debetní stranu** na kterou se zaznamenávají předpisy a odpisy daní.
- Pokud debetní strana převyšuje kreditní stranu, jde o **nedoplatek**. Pokud je debetní strana nižší než kreditní strana, jde o **přeplatek**.
 - Daňový subjekt může správce daně požádat o vrácení **vratitelného přeplatku**. Přeplatek se stane vratitelným přeplatkem, pokud projde **testem vratitelnosti**, tedy pokud nemá daňový subjekt u správce daně nedoplatek na jiném osobním daňovém účtu, nebo pokud nebyl přeplatek použit na úhradu nedoplatku u jiného správce daně, který o to požádal.

Lhůta pro placení daně

- Nedoplatky lze vybírat a vymáhat pouze po dobu běhu **lhůty pro placení daně**, která standardně činí **6 let** (subjektivní lhůta) a nejvýše činí **20 let** (objektivní lhůta).
- Lhůta pro placení daně počíná běžet dnem splatnosti daně resp. dnem náhradní splatnosti daně.
- V případě zahájení exekučního řízení, zřízení zástavního práva, nebo oznámení rozhodnutí o posečkání nebo rozhodnutí, kterým se mění stanovená doba posečkání, se lhůta **přerušuje a běží znovu**.
- Lhůta pro placení daně se staví po dobu:
 - vymáhání daně soudem nebo soudním exekutorem
 - přihlášení daňové pohledávky do insolvenčního řízení nebo do veřejné dražby
 - odkladu daňové exekuce odložené na návrh
 - daňové exekuce srážkami ze mzdy
 - dožádání mezinárodní pomoci při vymáhání nedoplatku
- V případě, že je nedoplatek zajištěn zástavním právem, které se zapisuje do příslušného veřejného registru, lze jej vybírat a vymáhat po dobu **30 let od tohoto zápisu**.

Posečkání

- Pokud by v důsledku daně hrozila daňovému subjektu vážná újma, může daňový subjekt požádat o **posečkání**, tedy buď o posečkání s úhradou daně, nebo o její rozložení na splátky.
- Po dobu posečkání nevzniká z posečkané částky úrok z prodlení, ale vzniká **úrok z posečkané částky**.
 - Ten činí ročně repo sazbu vyhlášenou Českou národní bankou zvýšenou o 7 procentních bodů.

Placení daní

- Daň lze platit pouze způsobem určeným v daňovém řádu:
 - bezhotovostním převodem (zahrnuje i platební karty)
 - v hotovosti
 - složenkou
 - na pokladně

- šekem
- daňovému exekutorovi
- oprávněné úřední osobě při placení pořádkové pokuty
- kolkovými známkami, ale jen pokud to umožňuje zákon (např. v případě soudních a správních poplatků)
- přeplatkem na jiné dani
- **Vrácení platby** je zásadně nepřípustné. Musí se případně realizovat pomocí žádosti o vrácení vratitelného přeplatku.
- **Den platby** se pak liší podle zvoleného způsobu platby
 - v případě bezhotovostního převodu jde o **den připsání platby na účet správce daně**
 - v případě hotovostní platby jde o **den kdy platbu převzala oprávněná úřední osoba správce daně**
 - v případě placení platební kartou jde o **den kdy byla platba kartou provedena**
- **Pořadí úhrady daně** určuje, na kterou daň se použije připsaná platba. To má vliv jak na úroky z prodlení a další následky nezaplacení daní (např. trestný čin zkrácení daně), tak na zachování lhůty pro zaplacení daně (proto se nejprve hradí nejstarší dluhy). Zároveň tak lze všechny daňové dluhy na daném osobním daňovém účtu vyřešit jednou velkou platbou, která se rozpadne na jednotlivé dlužné daně a jejich příslušenství podle následujícího klíče.
 1. Nejprve se platba použije na nedoplatky na daních a na splatnou daň, s tím že se hradí od nejstarších nedoplatků.
 2. Zbytek se použije na nedoplatky na příslušenství daně (opět od nejstarších).
 3. Zbytek se použije na vymáhané nedoplatky na dani (od nejstarších).
 4. Zbytek se použije na vymáhané nedoplatky na příslušenství daně (od nejstarších).

Zajištění daní

Zajišťovací příkaz

- **Zajišťovací příkaz** slouží k zajištění úhrady na nesplacnou nebo dosud nestanovenou daň.
- Lze jej vydat, má-li správce daně odůvodněnou obavu, že daň bude v době její vymahatelnosti nedobytná.
- Zajišťovacím příkazem se daňovému subjektu uloží úhradu určité částky.
 - Zajišťovací příkaz lze i vymáhat.
- Proti zajišťovacímu příkazu se lze odvolat. Není-li o odvolání rozhodnuto do 30 dnů, stane se neúčinným.
- Pokud přede dnem splatnosti nebo před stanovením daně pominou důvody, pro které byl zajišťovací příkaz vydán, správce daně rozhodne o ukončení jeho účinnosti. V důsledku toho může vzniknout vratitelný přeplatek, který správce daně i bez žádosti do 15 dnů vrátí.

Zástavní právo

- Správce daně může rozhodnutím zřídit **zástavní právo** k majetku daňového subjektu k zajištění jím neuhrazené daně.
- Zástavní právo se vykoná podle **občanského zákoníku** a přiměřeně se přitom použijí ustanovení o daňové exekuci.

Ručení

- Nedoplatek je povinen uhradit ručitel, pokud mu správce daně sdělí ve výzvě stanovenou daň, za kterou ručí, a vyzve jej k úhradě.
 - Institut **ručitele** je obsažen pouze v některých daních, daňový zákon musí ručení výslovně stanovit.
 - Ručení obsahuje **daň z přidané hodnoty** (§ 108a a § 109 zákona o dani z přidané hodnoty).
- Ručitel, kterému byla doručena výzva, má postavení jako daňový subjekt.

Ručení třetí osobou a finanční záruka

- Na základě **písemného prohlášení ručitele s úředně ověřeným podpisem** může správce daně rozhodnout o přijetí ručení třetí osobou.
- Správce daně může přijmout k zajištění dosud neuhrazené daně **finanční záruku** podle občanského zákoníku.

Zálohy

- Daň lze zajistit prostřednictvím záloh. Tuto povinnost musí stanovit zákon.
 - Jde o poměrně běžný institut, obsažený v mnoha daňových zákonech.

- Správce daně může v odůvodněných případech stanovit zálohy jinak než stanoví zákon, případně stanoví výjimku z povinnosti daň zálohovat.

Vymáhání daní

- Daňový nedoplatek může správce daně vymáhat podle daňového řádu **daňovou exekucí**.
 - Správce daně však namísto toho může postupovat jiným způsobem:
 - Může vymáhání zabezpečit prostřednictvím soudního exekutora. Ten pak postupuje podle exekučního řádu.
 - Může jej uplatnit v insolvenčním řízení podle insolvenčního zákona.
 - Může jej přihlásit do veřejné dražby podle zákona o veřejných dražbách.
- Vymáhat lze na základě **exekučního titulu**, kterým je
 - výkaz nedoplatků sestavený z údajů evidence daní
 - vykonatelné rozhodnutí stanovující peněžité plnění
 - vykonatelný zajišťovací příkaz

Daňová exekuce

- Daňová exekuce je **komplexně upravena v daňovém řádu**.
 - Subsidiárně se použije občanský soudní řád, ale **pouze pokud jde o práva správce daně v roli oprávněného**.
 - Pokud jde správce daně v roli **daňového exekutora**, použije se **pouze daňový řád**.
- Daňová exekuce zahajuje **nařízením** prostřednictvím **exekučního příkazu**.
- Daňovou exekuci lze provést pouze těmito způsoby:
 - Srážky ze mzdy.
 - Příkázání pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb.
 - Příkázání jiné peněžní pohledávky.
 - Postižení jiných majetkových práv.
 - Prodej movitých věcí.
 - Prodej nemovitých věcí.
- V praxi je daňová exekuce pro dlužníka levnější než exekuce prostřednictvím soudního exekutora, protože se hradí pouze náklady exekuce a nikoliv i odměna exekutora.